जनकपुर टुडेको सम्पर्क नं. ९८५४०२६०२५, ९८०१६२६०२६, ०४१-५२७४९१ विज्ञापनको लागि मात्र
jtodaynews@gmail.com

छिटो र सर्वाधिक बिक्री हुने
मधेशको पहिलो 'क' वर्गको राष्ट्रिय दैनिक

जनकपुर टुडे

Janakpur Today Daily
www.ejanakpurtoday.com

जनकपुर टुडेको APP डाउनलोड गर्नका लागि QR Scan गर्नुहोस्

वर्ष २८ • अंक ५४ • २०८३ साल आषाढ २९ गते सोमबार (13 July, Monday, 2026) • पृष्ठ ४ • मूल्य रु. ५।-

तीन बालबालिकाको डुबेर मृत्यु

टुडे समाचारदाता

जनकपुरधाम । सिरहाको पुरानो चौक चोहर्वास्थित पशु हाटबजार परिसरको खाल्डोमा जमेको पानीमा डुबेर एकै परिवारका तीन बालबालिकाको मृत्यु भएको छ । यी घटनाले सो क्षेत्रमा सनसनी फैलिएको छ ।

प्रहरीका अनुसार मृत्यु हुनेमा अवास शेखका १२ वर्षीया छोरी सबनम खातुन, १० वर्षीया छोरी रुबिना खातुन र ७ वर्षीया छोरा साइफुल शेख रहेको छ । रौतहट जिल्लाको जिगरवा स्थायी घर भएका अवास शेख करिब तीन दशकदेखि गोलबजार नगरपालिका-७ मा परिवारसहित बसोबास गर्दै आएका थिए ।

घर भाडामा लिएर कवाडी संकलन गरी जीविकोपार्जन गर्दै आएका उनका पाँच सन्तानमध्ये तीन जना आइतवार करिब दिउँसो अढाई बजेतिर घरबाट खेल्न निस्किएका थिए । खेल्ने क्रममा उनीहरू पशु हाटबजार परिसरको खाल्डोमा जमेको पानीमा नुहाउने क्रममा डुबेको बताइएको छ ।

सोही खाल्डो गाई, गोरु र भैंसी लगायतका पशुहरूका लागि पानी खान बनाइएको बुझिएको छ । घटनापछि स्थानीयवासी तथा सुरक्षाकर्मीले उद्धार गरी उपचारका लागि अस्पताल पुर्‍याए पनि चिकित्सकले उनीहरूलाई मृत घोषणा गरेका छन् । घटनाबारे प्रहरीले थप अनुसन्धान गरिरहेको जनाएको छ ।

मधेशमा मलको संकट

रोपाइँको चटारोबीच किसानको एउटै प्रश्न– 'मल कहाँ छ सरकार ?'

टुडे समाचारदाता

जनकपुरधाम । असारको अन्तिम सातासम्म आइपुग्दा मधेश प्रदेशका अधिकांश खेतमा धान रोपाइँ तीव्र रूपमा भइरहेको छ । मधेश प्रदेशको अधिकांश क्षेत्रमा आकाशबाट पानी परेपछि किसान धान रोपाइँमा व्यस्त देखिएका छन् । तर उनीहरूको सबैभन्दा ठूलो चिन्ता मौसम वा श्रमिक अभाव होइन–रासायनिक मलको चरम अभाव छ ।

कृषिप्रधान मुलुकका अन्नदाता किसानहरू यतिबेला उत्साहभन्दा बढी आक्रोश र निराशामा छन् । उनीहरूको एउटै प्रश्न छ–'हामी त खेतमा छौं, मल चाहिँ कहाँ छ सरकार ?'

सरकारले गोदाममा पर्याप्त मल मौज्दात रहेको दाबी गरे पनि मधेशका अधिकांश किसानले खेतसम्म मल नपुगेको गुनासो गरिरहेका छन् । कृषि मन्त्रालयले देशभर ९२ हजार ५ सय ९२ मेट्रिक टन रासायनिक मल मौज्दात रहेको जनाएको छ भने कृषि, वन तथा वातावरण मन्त्री गीता चौधरीले पनि पटक-पटक मल अभाव नरहेको दाबी गर्दै आएकी छन् ।

तर सरकारी तथ्यांक र किसानको वास्तविक अवस्थाबीच ठूलो अन्तर देखिएको छ । मधेशका सप्तरी, सिरहा, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही, रौतहट, बारा र पर्सासहित अधिकांश जिल्लामा किसानहरू एक बोरा मलका लागि दिनौँ लाइन बस्न बाध्य छन् ।

प्रतिनिधिसभामा सत्तारुढ दल राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका सांसद टेकबहादुर शाक्यले मधेश प्रदेशका किसानको पीडा सुनाउँदै सरकारलाई प्रश्न गरे, 'हामी त खेतमा छौं, मल चाहिँ कहाँ छ सरकार ?'

उनले किसानहरूले दैनिक सांसदहरूलाई फोन गरेर मल मागिरहेको उल्लेख गर्दै भने, 'हामीले किसानलाई के जवाफ दिने ? कि त जवाफ सिकाइदिनुपर्यो, कि त मल दिनपर्छ ।'

उनले मल अभावले किसान निराश र आक्रोशित बनेको भन्दै तत्काल वितरण व्यवस्थापन गर्न सरकारसंग माग गरे ।

रास्वपाकी सांसद करिश्मा कठरियाले पनि संसदमा मधेशका किसानको अवस्था उल्लेख गर्दै भनिन्, 'तराईका जिल्लामा मलको हाहाकार यति बढेको छ कि ज्वरो आउँदा सिटामोलभन्दा पहिले मल चाहियो भन्दै किसान रुन बाध्य छन् ।'

उनले किसानको पीडा सुन्दा पनि सरकारले गोदाममा मल भएको दाबी गर्नु किसानको आँशुमाथिको राजनीति भएको टिप्पणी गरिन् ।

सप्तरीको राजविराज-१० का किसान श्यामप्रसाद यादवका अनुसार एउटा सहकारीमा जम्मा १५० बोरा मल आएको थियो, जुन स्थानीय मागको एक प्रतिशत पनि होइन ।

मधेशका अन्य जिल्लामा पनि अवस्था उस्तै छ । धेरै किसान रासायनिक मल नपाएर धान रोप्न बाध्य छन् भने कतिपयले भारतबाट महँगो मूल्यमा मल ल्याउने प्रयास गरिरहेका छन् ।

कृषि विभागका अनुसार असार २६ गतेसम्म मधेश प्रदेशमा जम्मा ३२.८ प्रतिशत मात्र धान रोपाइँ सम्पन्न भएको छ। यो सातै प्रदेशमध्ये दोस्रो सबैभन्दा कम प्रगति छ । मल अभाव, उन्नत बिउको कमी तथा सिँचाइ समस्याले रोपाइँको गति प्रभावित भएको कृषि क्षेत्रका जानकारहरू बताउँछन् ।

सरकारसंग मौज्दात रहेको र बाटोमा रहेको मल जोड्दा पनि बर्खे धानका लागि आवश्यक पर्ने कुल मलको एकतिहाइ मात्रै पुग्ने अवस्था रहेको कृषि क्षेत्रका जानकारहरूको भनाइ छ ।

बर्खे धानका लागि नेपाललाई करिब २ लाख मेट्रिक टन युरिया, १ लाख ५० हजार मेट्रिक टन डीएपी र १५ हजार मेट्रिक टन पोटास आवश्यक पर्छ । तर मौज्दात रहेको भनिएको परिमाणले त्यो आवश्यकता पूरा गर्न सक्दैन । यही कारणले किसान र सांसदहरूले सरकारको 'पर्याप्त मल' भन्ने दाबीमाथि प्रश्न उठाइरहेका छन् ।

मल अभावसंगै खरिद प्रक्रियामाथि पनि गम्भीर प्रश्न उठेको छ । एउटै अन्तर्राष्ट्रिय आपूर्तिकर्ताले भारतलाई कम मूल्यमा र नेपाललाई झन्डै दोब्बर मूल्यमा मल उपलब्ध गराएको विषय संसदमा समेत उठाइएको छ ।

सांसदहरूले कर्मचारी, व्यापारी र बिचौलियाबीच मिलेमतो भएको आशंका व्यक्त गर्दै खरिद प्रक्रिया छानबिन गर्न माग गरेका छन् ।

नेपालको कुल खेतीयोग्य क्षेत्रफलमध्ये ५४ प्रतिशतमा धान खेती हुने गर्छ। कृषि कुल गार्हस्थ उत्पादनमा धानको योगदान करिब १३ प्रतिशत छ ।

मधेश देशको प्रमुख अन्न उत्पादन क्षेत्र भएकाले यही प्रदेशमा मल अभाव कायम रहे यस वर्ष धान उत्पादनमा ठूलो गिरावट आउन सक्ने कृषि क्षेत्रका विज्ञहरूको चेतावनी छ ।

अत्यधिक गर्मीमा मधेशमा विद्युत् ट्रिपिङको सास्ती

टुडे समाचारदाता

जनकपुरधाम । अत्यधिक गर्मीका बीच पंखाको भरमा रात बिताइरहेका मधेश प्रदेशका सर्वसाधारण पछिल्ला दिनमा बारम्बार हुने विद्युत ट्रिपिङका कारण थप सास्तीमा परेका छन् । विशेषगरी रातिको समयमा पटक-पटक विद्युत् अवरुद्ध हुने र लामो समयपछि मात्रै आपूर्ति पुनः शुरु हुने समस्याले जनजीवन प्रभावित बनेको छ । यसले सर्वसाधारणको निन्द्रा बिथोलिनुका साथै दैनिक जीवन, व्यवसाय र औद्योगिक गतिविधिमा समेत प्रत्यक्ष असर पारेको छ ।

जनकपुरधामसहित मधेश प्रदेशका आठवटै जिल्लामा एक सातायता रातिको समयमा विद्युत् ट्रिपिङको समस्या झन् बढेको स्थानीयको गुनासो छ । केही मिनेटका लागि बत्ती जाने मात्र नभइ कतिपय स्थानमा घण्टौँसम्म विद्युत आपूर्ति अवरुद्ध हुने गरेको छ । अत्यधिक गर्मीका कारण घरभित्र बस्नसमेत कठिन भइरहेको अवस्थामा विद्युत् सेवा अविश्वसनीय बन्दा सर्वसाधारणले ठूलो सास्ती व्यहोर्नुपरेको छ ।

समस्या चर्किँदै गएपछि आक्रोशित स्थानीयले नेपाल विद्युत् प्राधिकरण वीरगञ्ज वितरण केन्द्रमा पुगेर घेराउसमेत गरेका छन् । उनीहरूले नियमित विद्युत आपूर्तिको माग गर्दै तत्काल समस्या समाधान गर्न दबाब दिएका छन् । तर स्थानीयको विरोध र दबाबका बाबजुद विद्युत् सेवाको गुणस्तरमा अपेक्षित सुधार आउन सकेको छैन ।

वीरगञ्ज-घडिअर्वाका स्थानीय मुन्ना सर्राफका अनुसार विशेषगरी रातिको समयमा अत्यधिक ट्रिपिङ हुने भएकाले सर्वसाधारण सबैभन्दा बढी मारमा परेका छन् । उनले जनाए अनुसार आर्थिक रूपमा सक्षम परिवारले इन्भर्टर वा एयर कन्डिसनर (एसी) जस्ता वैकल्पिक सुविधा प्रयोग गरेर केही राहत पाए पनि मध्यम तथा न्यून आय भएका परिवारले गर्मी र अन्धकार दुवै सहन बाध्य भएका छन् ।

'घरमा इन्भर्टर राख्ने वा एसी चलाउने क्षमता भएकालाई त्यति समस्या नहोला, ' उनले भने, "तर यी दुवै सुविधा लिन नसक्ने परिवारका लागि रात बिताउनै निकै कठिन भएको छ ।'

हरपतगञ्जका दामोदर प्रसाद यादवले ग्रामीण क्षेत्रमा एसी र इन्भर्टर प्रयोग गर्नेको संख्या कम भए पनि विद्युत् आपूर्तिमा हुने अनियमितताको असर गाउँसम्म पुगेको बताए। उनका अनुसार ग्रामीण बासिन्दालाई धेरै विद्युत आवश्यक नभए पनि नियमित र भरपर्दो आपूर्ति भने अत्यावश्यक छ ।

'हामीलाई सहरजस्तो धेरै विद्युत् चाहिएको होइन, नियमित आपूर्ति मात्रै भए पुग्छ, जनकपुरधाम वडा नम्बर १० का किसान मण्डलले भने, 'तर त्यो पनि सहज रूपमा नपाउँदा निकै सास्ती भएको छ । रातिको समयमा तीनदेखि चार पटकसम्म बत्ती जाने गरेको छ ।'

विद्युत् ट्रिपिङको समस्या घरेलु उपभोक्तामा मात्रै सीमित छैन । वीरगञ्ज उद्योग वाणिज्य संघका वरिष्ठ उपाध्यक्ष माधव राजपालका अनुसार पछिल्लो समय जगदम्बा स्टिललगायत औद्योगिक क्षेत्र आसपासमा समेत ट्रिपिङको समस्या बढेको छ । उद्योगहरूमा पहिलेदेखि नै विद्युत् अवरोधको समस्या रहँदै आए पनि पछिल्ला दिनमा घरेलु उपभोक्ता अझ बढी प्रभावित भएको उनको भनाइ छ ।

नेपाल विद्युत प्राधिकरण वीरगञ्ज वितरण केन्द्रका प्रमुख इञ्जिनियर विजय महतोले अत्यधिक गर्मीका कारण विद्युत् वितरण प्रणालीमा अस्वाभाविक रूपमा भार बढेकाले ट्रिपिङको समस्या चर्किएको बताए। उनका अनुसार पछिल्ला वर्षहरूमा घरघरमा एसी जडान गर्ने क्रम तीव्र रूपमा बढेसँगै ट्रान्सफर्मरमाथि क्षमताभन्दा बढी लोड परेको छ ।

'एउटा ट्रान्सफर्मरले सीमित संख्यामा मात्रै एसीको भार थेग्न सक्छ," उनले भने, "धेरै ठाउँमा क्षमताभन्दा बढी लोड हुँदा ट्रान्सफर्मरका तीन फेजमध्ये एउटा फेज निष्क्रिय हुन्छ र एमसीबी ट्रिप हुने गर्छ। त्यसकै कारण पटक-पटक विद्युत अवरुद्ध हुन्छ ।'

उनका अनुसार वीरगञ्जमा बढ्दो जनघनत्व, अव्यवस्थित सहरीकरण तथा पुराना विद्युत् संरचनाले समस्या थप जटिल बनाएको छ । मर्मत-सम्भार, नयाँ लाइन विस्तार तथा ट्रान्सफर्मर स्तरोन्नति गर्न आवश्यक ठाउँको अभाव, स्थानीयस्तरमा हुने अवरोध र संरचनागत चुनौतीका कारण वितरण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन कठिन भइरहेको उनले बताए ।

उनका अनुसार हाल देशमा विद्युत उत्पादन वा समग्र आपूर्तिमा कुनै अभाव छैन । समस्या मुख्यतः वितरण प्रणालीमा अत्यधिक भार पर्नु, पुराना उपकरणको क्षमता सीमित हुनु र पूर्वाधार विस्तारमा देखिएका कठिनाइसँग सम्बन्धित छ ।

प्रमुख इञ्जिनियर महतोले वितरण प्रणाली सुधारका लागि स्थानीयवासीको सहयोग आवश्यक रहेको उल्लेख गर्दै गर्मीयामभरि ट्रिपिङको समस्या पूर्ण रूपमा अन्त्य गर्न चुनौतीपूर्ण रहेको स्वीकार गरे । उनले दीर्घकालीन समाधानका लागि नयाँ ट्रान्सफर्मर जडान, वितरण लाइनको स्तरोन्नति तथा पूर्वाधार विस्तार आवश्यक रहेको बताए ।

अत्यधिक गर्मीका बीच बारम्बार हुने विद्युत् ट्रिपिङले मधेश प्रदेशका लाखौँ उपभोक्ताको दैनिक जीवन प्रभावित भएको छ । नियमित विद्युत् आपूर्ति सुनिश्चित गर्न सम्बन्धित निकायले तत्काल अल्पकालीन व्यवस्थापनसँगै दीर्घकालीन पूर्वाधार सुधारमा ध्यान दिनुपर्ने आवश्यकता स्थानीयले औँल्याएका छन् ।

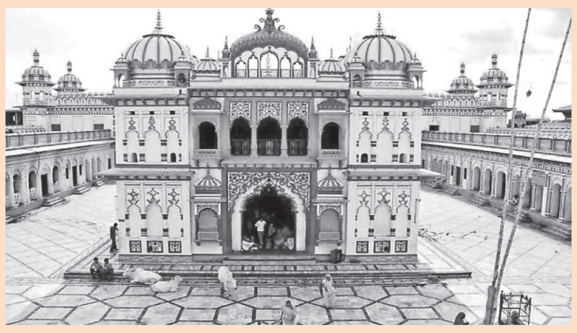

अन्यत्र गरेको पापबाट जनकपुरधाममा मुक्ति पाउन सकिन्छ ।
जनकपुरधाममा गरेको पापबाट मुक्ति पाउने स्थान अन्यत्र छैन ॥

सम्पादकीय

विद्युत जडान गरी बोरिंग चलाउ

धनुषा जिल्लाको विभिन्न भेगमा पिउने पानीको चरम समस्या देखिएको छ । सिँचाइका लागि जडान गरिएको सरकारी बोरिंगहरुमा विद्युत जडान नहुँदा समस्या झन् विकराल बनेको छ । कमिसनका लागि जथाभावी जडान गरिएको बोरिंग विद्युत जडान नहुँदा अलपत्र परेको छ । जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषाले पानीको समस्या भएको स्थानहरुमा चर्को शुल्क नलिन चेतावनी दिएको छ। धनुषाका प्रमुख जिल्ला अधिकारी प्रेमराज लुइटेलले पानीको संकट देखिएको बेला चर्को मूल्य नलिन सचेत गराएका छन् । सिँचाइ अथवा पिउने पानीमा अस्वभाविक शुल्क लगाए कारबाही गरिने समेत उनले बताएका छन् । मधेश प्रदेशको सदरमुकाम जनकपुरधाममा पनि पानीको सतह तल गएकोले पिउने पानीको समस्या देखिन थालिएको छ । धनुषाको पूर्वी भेग कमला नदीको छेउमा रहेको छ । तर त्यहाँ पनि पानीको समस्या देखिएको छ। वर्षा भए पनि त्यो धान लगाउन प्रयाप्त छैन । किसानले बोरिंगबाट पानी लगेर धान रोपाइ गरिरहेका छन् । कृषि मन्त्रालयको अनुसार मधेश प्रदेशमा सरदर ३० प्रतिशत मात्र धान रोपाइ भएको छ। मधेश प्रदेश देशको अन्न भण्डार मानिन्छ। तर सरकारले किसानको समस्याप्रति चासो नै लिएको छैन। मलको समस्या छ। खेतिहर मजदुर पाइँदैन। धान रोप्ने उपकरणहरुको अभाव छ। सिँचाइको सुविधा छैन। लक्ष्य अनुसारको उत्पादन हुँदैन । किसानले खेतमा गर्ने लगानीको अनुपातमा उत्पादन हुन सकिरहेको छैन । त्यसको प्रमुख कारण समयमा सिँचाइ नहुनु, मल उपलब्ध नहुनु र समयमै रोपाइ नहुँदा महँगोमा खेतिहर मजदुरको व्यवस्थापन गर्नु हो । किसानलाई राज्यले खेतीका लागि चाहिने आवश्यक सुविधा उपलब्ध गराउनु पर्छ । अहिलेकै अवस्था रहने हो भने तराई मरुभूमि हुन सक्ने उच्च जोखिम छ। पानीको सतह हरेक वर्ष तल गइरहेको छ। त्यसले बोंरिंगको लागत पनि बढाएको छ। सरकारले जथाभावी बोरिंग गरेकोले विद्युतको व्यवस्था हुन सकेको छैन। कमिसन आउने बोरिंगको काम प्रदेश सरकारले प्राथमिकतामा राखे पनि त्यसको सञ्चालनको व्यवस्था गर्न उदासीन छ। बोरिंगमा विद्युत आपूर्तिको व्यवस्था नभएसम्म सञ्चालन हुँदैन । तर प्रदेश सरकारले बोरिंगको संख्या हरेक वर्ष बढाएर कमिसन मात्र खाने गरेको छ। बोरिंगमा जोडिने विद्युतमा कमिसन नआउने भएकोले सरकार त्यसप्रति उदासीन छ। संघीय सरकारले पनि बोरिंग गर्ने घोषणा गरे पनि त्यसको कार्यान्वयन अत्यन्त फितलो छ । सरकारले कृषिमा ध्यान दिएको छैन । किसानको समस्या हरेक वर्ष थपिदो छ । सरकारले कृषि उत्पादनमा वृद्धि गर्न आवश्यक कार्यहरु गरिने दाबी गरे पनि त्यो कार्यान्वयन हुन सकिरहेको छैन। हरेक वर्ष किसानहरुले एकै प्रकारको समस्या भोग्नु परिरहेको छ। यस तर्फ सरकारले ध्यान दिन आवश्यक छ।

डिजिटल युगको जासुसी युद्ध :

चीनको रणनीति, नेपालको चुनौती र नेपालको गुप्तचरी अवस्था

● अनिल तिवारी

कहिल्यै युद्ध जित्न हजारौं सैनिक, शक्तिशाली हतियार र विशाल सैन्य शक्ति आवश्यक पर्थ्यो। आज २१औं शताब्दीमा युद्धको स्वरूप फेरिएको छ। अहिले कुनै पनि राष्ट्रका लागि सबैभन्दा ठूलो शक्ति बन्दुक, मिसाइल वा लडाकु विमान होइन, सूचना (क्षलायचबतष्यल) हो। जसले सही समयमा सही सूचना प्राप्त गर्छ, उसैले राष्ट्रिय सुरक्षा, अर्थतन्त्र, कूटनीति र प्रविधिमा प्रतिस्पर्धात्मक लाभ हासिल गर्न सक्छ।

यही कारणले विश्वभरका गुप्तचर संस्थाहरू परम्परागत जासुसीबाट डिजिटल जासुसीतर्फ तीव्र गतिमा रूपान्तरण भइरहेका छन्। एक समय जासुसहरू सीमापार गोप्य भेटघाट, कागजात चोरी वा मानव स्रोत (ज्गबल क्षलतभर्ीिष्निभलअभ) मार्फत सूचना संकलन गर्थे। आज उनीहरू सामाजिक सञ्जाल, कृत्रिम बुद्धिमत्ता (ब्चतषष्अष्बा क्षलतभर्ीिष्निभलअभ), साइबर प्रविधि, स्याटेलाइट, क्लाउड कम्प्युटिङ र खुला स्रोतबाट उपलब्ध विशाल डाटाको विश्लेषणमार्फत रणनीतिक सूचना संकलन गरिरहेका छन्।

डिजिटल युगले जासुसीलाई केवल गोप्य गतिविधिमा सीमित राखेको छैन। आज हरेक व्यक्तिको मोबाइल फोन, सामाजिक सञ्जाल, बैंकिङ कारोबार, यात्रा विवरण, लोकेसन, बायोमेट्रिक सूचना र इन्टरनेट गतिविधि सम्भावित खुफिया स्रोत बन्न पुगेका छन्। यही कारणले आधुनिक जासुसीको केन्द्र अब सीमाभन्दा बढी डिजिटल डाटाबनेको छ।

चीनको उदाउादो डिजिटल गुप्तचर शक्ति

पछिल्ला वर्षहरूमा चीन विश्वको सबैभन्दा प्रभावशाली डिजिटल शक्तिका रूपमा उभिएको छ। आर्थिक र सैन्य विकाससँगै उसले आफ्नो गुप्तचर क्षमतामा पनि अभूतपूर्व लगानी गरेको छ। चीनको राज्य सुरक्षा मन्त्रालय (ःष्लष्कतचथ या क्तबतभ क्भअगचष्तथ-ःक्क) ले परम्परागत मानव स्रोतमा मात्र भर नपरी डिजिटल माध्यमलाई प्राथमिकता दिएको देखिन्छ।

अमेरिका, बेलायत, क्यानडा, अष्ट्रेलिया र न्युजिल्यान्ड सम्मिलित खुफिया गठबन्धन 'फाइभ आइज ले सार्वजनिक गरेको प्रतिवेदनले चीनले िष्लपभमक्ष्ल, क्ष्लमभभम, ग्ध्धयचप जस्ता व्यावसायिक प्लेटफर्म प्रयोग गरेर सरकारी अधिकारी, वैज्ञानिक, सैनिक, अनुसन्धानकर्ता र रणनीतिक क्षेत्रका विज्ञहरूसँग सम्पर्क विस्तार गरिरहेको जनाएको छ।

यी सम्पर्कहरू प्रारम्भमा सामान्य रोजगारी, अनुसन्धान वा परामर्शको प्रस्तावका रूपमा देखिन्छन्। तर क्रमशः ती व्यक्तिबाट सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध नभएका संवेदनशील सूचनाहरू प्राप्त गर्ने प्रयास गरिन्छ। यस प्रक्रियामा आकर्षक पारिश्रमिक, अन्तर्राष्ट्रिय अवसर र अनुसन्धान अनुदानजस्ता प्रलोभन प्रयोग गरिने आरोप विभिन्न प्रतिवेदनहरूले उल्लेख गरेका छन्।

यसले आधुनिक जासुसीको एउटा नयाँ आयाम देखाउँछ–अब जासुसले गोप्य रूपमा कार्यालयमा प्रवेश गरेर कागजात चोरी गर्न आवश्यक छैन। यदि कुनै व्यक्तिको डिजिटल व्यवहार, सामाजिक सम्बन्ध र व्यावसायिक नेटवर्क विश्लेषण गर्न सकियो भने धेरै संवेदनशील जानकारी स्वतः प्राप्त गर्न सकिन्छ।

अहिले विश्वका धेरै गुप्तचर निकायले इउभल क्यगचअभ क्षलतभर्ीिष्निभलअभ (इक्ष्क्ल्त)लाई प्राथमिक स्रोतका रूपमा प्रयोग गर्न थालेका छन्। इक्ष्क्ल्त भन्नाले इन्टरनेट, सामाजिक सञ्जाल, समाचार, सरकारी वेबसाइट, अनुसन्धान प्रतिवेदन, सार्वजनिक अभिलेख तथा अन्य खुला स्रोतबाट उपलब्ध सूचनाको व्यवस्थित विश्लेषणलाई बुझिन्छ।

पहिले सार्वजनिक सूचना कम महत्त्वपूर्ण मानिन्थ्यो। अहिले कृत्रिम बुद्धिमत्ता र बिग डाटाको विकाससँगै हजारौं स्रोतबाट प्राप्त जानकारीलाई केही मिनेटमै विश्लेषण गरेर कुनै व्यक्ति, संस्था वा राष्ट्रको गतिविधिबारे विस्तृत चित्र तयार गर्न सकिन्छ।

यही कारणले चीनले आफ्ना एआई प्रणाली, विशाल डाटाबेस र स्वचालित विश्लेषण प्रणालीमा ठूलो लगानी गरिरहेको छ। सार्वजनिक रूपमा सामान्य देखिने जानकारीहरू–जस्तै यात्रा विवरण, सामाजिक सञ्जालका तस्बिर, पेशागत विवरण, अनुसन्धान लेख वा सम्मेलनमा सहभागिता–एकआपसमा जोडिँदा रणनीतिक महत्वको सूचना बन्न सक्छ।

एआई : आधुनिक जासुसीको नयाा हतियार

कृत्रिम बुद्धिमत्ता (ब्क्ष) ले जासुसीको स्वरूपलाई पूर्ण रूपमा परिवर्तन गरिदिएको छ। एआईले केवल डाटा विश्लेषण मात्र गर्दैन, यसले व्यक्तिको व्यवहारको पूर्वानुमान गर्न, नक्कली डिजिटल परिचय (ँबपभ क्ष्मभलतष्तथ) तयार गर्न, सामाजिक सञ्जालमा लक्षित सन्देश पठाउन तथा ठूलो मात्रामा सूचना वर्गीकरण गर्न पनि सक्षम बनाएको छ।

विश्वका प्रमुख गुप्तचर संस्थाहरू अहिले ब्क्ष आधारित क्भलतष्भलत ब्लबथिकष्क, ँबअर्ष्बा च्भअयनलष्तष्यल, ख्यष्अभ च्भअयनलष्तष्यल, एबततभचल म्भतभअतष्यल र एचभमष्अतष्खभ क्षलतभर्ीिष्निभलअभजस्ता प्रविधिको प्रयोग गरिरहेका छन्।

चीनले यस क्षेत्रमा उल्लेखनीय प्रगति गरेको मानिन्छ। बायोमेट्रिक सूचना, अनुहार पहिचान प्रणाली, सार्वजनिक निगरानी क्यामेरा तथा विशाल डाटा विश्लेषण प्रणालीलाई एकीकृत गरेर उसले राष्ट्रिय सुरक्षासँग सम्बन्धित सूचना व्यवस्थापनलाई अझ व्यवस्थित बनाउने प्रयास गरिरहेको छ।

यसले एउटा नयाँ यथार्थ स्पष्ट पार्छ–आधुनिक जासुसीमा सबैभन्दा ठूलो शक्ति सूचना संकलन होइन, सूचनाको विश्लेषण गर्ने क्षमताहो।

नेपालको सन्दर्भ

विश्व तीव्र रूपमा डिजिटल गुप्तचर प्रणालीतर्फ अघि बढिरहेका बेला नेपालको अवस्था भने अपेक्षाकृत फरक देखिन्छ। नेपाल भूराजनीतिक रूपमा भारत र चीनजस्ता दुई प्रमुख शक्तिको बीचमा अवस्थित छ। यस कारण नेपालको रणनीतिक महत्व सधैं उच्च रहँदै आएको छ।

नेपाल प्रत्यक्ष रूपमा महाशक्तिहरूको प्रतिस्पर्धाको केन्द्र नभए पनि खुला सीमा, अन्तर्राष्ट्रिय आवागमन, साइबर अपराध, विदेशी प्रभाव, डिजिटल प्लेटफर्मको विस्तार तथा संवेदनशील भूराजनीतिक अवस्थाका कारण यहाँ पनि आधुनिक जासुसीका चुनौतीहरू बढिरहेका छन्।

तर नेपालको सुरक्षा संयन्त्र अझै ठूलो हदसम्म परम्परागत मानव स्रोतमा आधारित सूचना प्रणालीमै निर्भर रहेको विश्लेषण गरिन्छ। सूचना संकलनको शैली, प्रविधिको प्रयोग, साइबर अनुसन्धान क्षमता तथा कृत्रिम बुद्धिमत्ताको उपयोगमा अझ धेरै सुधार आवश्यक देखिन्छ।

यही सन्दर्भमा राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग (राअवि) को भूमिकालाई नयाँ दृष्टिकोणबाट पुनः मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने आवश्यकता बढ्दै गएको छ। आधुनिक राष्ट्रिय सुरक्षाका चुनौतीहरूको सामना गर्न केवल परम्परागत जासुसी पर्याप्त नहुने स्पष्ट भइसकेको छ।

विश्वका अधिकांश विकसित राष्ट्रहरूले गुप्तचर संयन्त्रलाई राष्ट्रिय सुरक्षाको पहिलो सुरक्षा घेराका रूपमा लिन्छन्। कुनै पनि सुरक्षा संकट आउनुअघि सम्भावित जोखिमको पूर्वानुमान गर्ने, त्यसको विश्लेषण गर्ने र सरकारलाई समयमै सूचना उपलब्ध गराउने काम गुप्तचर निकायको मुख्य दायित्व हो। आधुनिक राज्य व्यवस्थामा गुप्तचर संस्था केवल सूचना संकलन गर्ने निकाय होइन, राष्ट्रिय नीति निर्माणमा सहयोग गर्ने रणनीतिक संस्था पनि हो। तर नेपालमा राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग (राअवि) अझै अपेक्षित रूपमा संस्थागत, प्रविधिमैत्री र स्वायत्त बन्न सकेको छैन।

राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागको विकासक्रम

नेपालको राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागको स्थापना पञ्चायतकालमा नेपाल विशेष सेवा ऐन, २०४२अन्तर्गत गरिएको थियो। त्यसबेला विभाग प्रधानमन्त्रीको प्रत्यक्ष मातहतमा थियो। २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तनपछि कार्यविभाजन नियमावलीमार्फत विभागलाई व्यवहारमा गृह मन्त्रालयअन्तर्गत राखियो। २०७५ सालमा प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली नेतृत्वको सरकारले विभागलाई पुनः प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयअन्तर्गत ल्यायो। त्यसपछि सरकार परिवर्तनसँगै पुनः गृह मन्त्रालयमा सारियो र हाल फेरि प्रधानमन्त्री कार्यालयअन्तर्गत राखिएको छ।

यसरी विभागको प्रशासनिक नियन्त्रण बारम्बार परिवर्तन हुनु आफैँमा एउटा गम्भीर नीतिगत समस्या हो। गुप्तचर संस्था कुनै सरकारको राजनीतिक स्वार्थअनुसार सञ्चालन हुने निकाय नभई दीर्घकालीन राष्ट्रिय सुरक्षा रणनीतिअनुसार सञ्चालन हुनुपर्ने संस्था हो। तर नेपालमा सरकार परिवर्तनसँगै विभागको संरचना र नियन्त्रणसमेत परिवर्तन हुने अभ्यासले यसको संस्थागत स्थायित्व कमजोर बनाएको देखिन्छ।

राजनीतिक हस्तक्षेप : दीर्घकालीन चुनौती

विश्लेषकहरूका अनुसार नेपालमा गुप्तचर संयन्त्रमाथिको राजनीतिक प्रभाव सबैभन्दा ठूलो चुनौती हो। प्रधानमन्त्री वा गृहमन्त्री परिवर्तनसँगै विभागको प्राथमिकता, नेतृत्व र कार्यशैलीमा समेत प्रभाव पर्ने गरेको देखिन्छ।

राजनीतिक नेतृत्वले विभागलाई आफ्नो मातहतमा राख्न विशेष चासो देखाउने भए पनि यसको प्राविधिक क्षमता अभिवृद्धि, अनुसन्धान पूर्वाधार विकास, साइबर इन्टेलिजेन्स र आधुनिक उपकरणमा पर्याप्त लगानी गरेको देखिँदैन। परिणामस्वरूप राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग अझै पनि परम्परागत शैलीमै सीमित छ।

गुप्तचर संस्था कुनै दल वा सरकारको उपकरण बन्नुभन्दा राष्ट्रिय हितको संरक्षण गर्ने व्यावसायिक संस्था बन्नुपर्छ। त्यसका लागि स्पष्ट कानुनी व्यवस्था, संसदीय निगरानी, पारदर्शी प्रशासन र व्यावसायिक नेतृत्व आवश्यक हुन्छ।

नेपालको गुप्तचर प्रणाली अझै ठूलो मात्रामा ज्गबल क्षलतभर्ीिष्निभलअभ (ज्ःक्ष्ल्त) मा आधारित छ। अर्थात् स्थानीय स्रोत, प्रत्यक्ष भेटघाट, मौखिक सूचना र फिल्ड रिपोर्टमार्फत सूचना संकलन गर्ने अभ्यास नै प्रमुख रहेको छ।

यद्यपि, विश्वमा अहिले ऋथदभच क्षलतभर्ीिष्निभलअभ, कष्लबकि क्षलतभर्ीिष्निभलअभ (क्क्ष्न्क्ल्त), इउभल क्यगचअभ क्षलतभर्ीिष्निभलअभ (इक्ष्क्ल्त), न्भयकउबतष्बा क्षलतभर्ीिष्निभलअभ (न्भ्इक्ष्ल्त) तथा ब्चतषष्अष्बा क्षलतभर्ीिष्निभलअभ (ब्क्ष)आधारित विश्लेषणलाई प्राथमिकता दिइएको छ।

यदि नेपालले अझै पनि पुरानै शैलीमा मात्र सूचना संकलन गरिरह्यो भने भविष्यका साइबर सुरक्षा चुनौती, डिजिटल आतंकवाद, विदेशी प्रभाव अभियान, आर्थिक अपराध तथा रणनीतिक जोखिमको समयमै पहिचान गर्न कठिन हुनेछ।

कानुनी सुधार किन आवश्यक छ ?

नेपाल विशेष सेवा ऐनलाई समयअनुकूल बनाउन पटक-पटक प्रयास भए पनि राजनीतिक विवादका कारण नयाँ कानुनी संरचना पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन हुन सकेको छैन।

फोन ट्यापिङ, डिजिटल निगरानी, इन्टरनेट इन्टरसेप्सन र साइबर अनुसन्धानसँग सम्बन्धित अधिकारलाई लिएर नागरिक स्वतन्त्रता र राष्ट्रिय सुरक्षाबीच सन्तुलन कायम गर्ने बहस लामो समयदेखि चलिरहेको छ।

एकातिर सुरक्षा निकायलाई आवश्यक अनुसन्धान अधिकार चाहिन्छ भने अर्कोतर्फ नागरिकको गोपनीयताको संवैधानिक अधिकार पनि उत्तिकै महत्त्वपूर्ण हुन्छ। त्यसैले अदालतको अनुमति, स्वतन्त्र निगरानी संयन्त्र र स्पष्ट कानुनी मापदण्डसहित डिजिटल अनुसन्धानको व्यवस्था गर्नु आवश्यक छ।

लोकतान्त्रिक मुलुकमा शक्तिशाली गुप्तचर संस्था आवश्यक हुन्छ, तर त्यो कानुन, उत्तरदायित्व र मानव अधिकारको सीमाभित्र सञ्चालन हुनुपर्छ।

प्रविधिमा न्यून लगानी

नेपाल सरकारले हरेक वर्ष राष्ट्रिय सुरक्षाका लागि बजेट विनियोजन गरे पनि त्यसको ठूलो हिस्सा प्रशासनिक खर्च, तलबभत्ता र नियमित सञ्चालनमै खर्च हुने गरेको देखिन्छ।

साइबर सुरक्षा पूर्वाधार, कृत्रिम बुद्धिमत्ता, बिग डाटा विश्लेषण, डिजिटल फरेन्सिक प्रयोगशाला, सुरक्षित डाटा केन्द्र, स्याटेलाइट सूचना विश्लेषण तथा आधुनिक निगरानी प्रणालीमा पर्याप्त लगानी भएको देखिँदैन।

आज विश्वका विकसित गुप्तचर संस्थाहरूले करोडौं डलर कृत्रिम बुद्धिमत्ता, क्वान्टम कम्प्युटिङ, साइबर सुरक्षा तथा स्वचालित डाटा विश्लेषणमा लगानी गरिरहेका छन्। नेपालको राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागले पनि आधुनिक सूचना प्रविधिमा लगानी नगर्ने हो भने भविष्यका सुरक्षा चुनौतीसँग प्रतिस्पर्धा गर्न कठिन हुनेछ।

संघीय संरचना र नयाा सुरक्षा चुनौती

नेपाल संघीय संरचनामा प्रवेश गरेपछि केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय तहबीच अधिकार बाँडफाँट भएको छ। यसले प्रशासनिक संरचनामा नयाँ अवसर सिर्जना गरे पनि सुरक्षाको दृष्टिले नयाँ चुनौती पनि थपिएको छ।

साइबर अपराध, सीमा अपराध, मानव बेचबिखन, अन्तर्राष्ट्रिय वित्तीय अपराध, डिजिटल ठगी, विदेशी प्रभाव अभियान तथा गलत सूचना (म्ष्क्ष्लायचकबतष्यल) जस्ता चुनौती अब केवल एउटा निकायले मात्र नियन्त्रण गर्न सक्दैन।

त्यसैले राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाली सेना, सूचना प्रविधि निकाय तथा अन्य सुरक्षा संस्थाबीच सूचना आदान-प्रदान र संयुक्त कार्यप्रणाली अझ प्रभावकारी बनाउनुपर्ने आवश्यकता छ।

जेष्ठ वर्ण महाविहारलाई सन् २०२५ को युनेस्को सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण पुरस्कार

● श्रीमन नारायण

ललितपुर स्थित जेष्ठ वर्ण महाविहारलाई प्रतिष्ठित "युनेस्को एशिया-प्रशान्त सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण पुरस्कार अन्तर्गत "अवार्ड अफ मेरिट" हस्तान्तरण गरिएको छ । ललितपुर स्थित जेष्ठ वर्ण महाविहारमा आयोजित अवार्ड अफ मेरिट हस्तान्तरण कार्यक्रममा नेपालका लागि युनेस्कोका प्रतिनिधि याको दु तोई, ललितपुर महानगरपालिका मेयर चिरी वावु महर्जन र काठमाण्डौंस्थित भारतीय राजदुतावासका नियोग उप-प्रमुख डा.राकेश पाण्डेको उपस्थितिमा धातु पट्टिका र आधिकारिक प्रमाण पत्र जेष्ठ वर्ण बिहार उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गरियो । उक्त समारोहमा स्थानीय समुदायका सदस्यहरु, इन्डियन नेशनल ट्रस्ट फर आर्ट एण्ड कल्चरल हेरिटेज (इनटयाक) संरक्षणविदहरु तथा नेपाल सरकारका प्रतिनिधीहरु सम्पदा अधिकारीहरुको उपस्थिति रहेको थियो। भारत सरकारको अनुदान सहयोगमा कार्यान्वयन गरिएको महाविहार सम्मानित हुनु नेपाल र भारत दुवैको निम्ति खुशीको विषय हो ।

जेष्ठ वर्ण महाविहारको संरक्षण कार्य नेपालको सांस्कृतिक सम्पदा क्षेत्रमा भारत सरकारको भुकम्पपछिको पुननिर्माण अनुदानको एक अंशको रुपमा ने.रु.१३.७८ करोडको लागतमा बढाईएको थियो । पुननिर्माण प्रयासको हिस्सा स्वरुप भारत सरकारले प्राविधिक विशेषज्ञा नियुक्त गरेको थियो । इन्टेकले नेपाल सरकारको केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन एकाई र स्थानीय समुदायसँग निकटत्तम समन्वयमा केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन एकाई र स्थानीय समुदायसँग निकटत्तम समन्वयमा काम गरेका थिए । यस परियोजनाको उद्घाटन सवा २ वर्ष पहिले नेपालका लागि भारतीय राजदुत नवीन श्रीवास्तव र नेपाल सरकारका तात्कालिन शहरी विकास मन्त्री धन बहादुर बुढाले गरेका थिए । यस संरक्षण परियोजनालाई युनेस्कोले अनुकरणीय समुदाय-केन्द्रित दृष्टिकोण र जटिल ऐतिहासिक नेवारी काष्ठकला तथा पारम्परिक वास्तुकला संरक्षणको आवश्यकतासँग आधुनिक भुकम्पीय सुरक्षा प्रबलीकरणलाई सफलतापूर्वक सन्तुलन राखेकोमा मान्यता प्रदान गरेको छ। यस परियोजनाले संरक्षण प्रक्रिया अवधिभर नेवार बौद्ध समुदायको जीवन्त सम्पदा, दैनिक अनुष्ठान, सांस्कृतिक जीवन्त सम्पदा दैनिक अनुष्ठान र सांस्कृतिक अभ्यासहरु बिना कुनै अवरोध निरन्तर रुपमा सन्चालन हुने कुरा समेत सुनिश्चित गरेको थियो।

उक्त कार्यक्रममा बोल्दै डा.राकेश पाण्डेले उपभोक्ता समुदाय, सिएलपिआईयु, इन्टयाक र अन्य सरोकारवालाहरुलाई बधाई दिनु भयो । वहाँले जेष्ठ वर्ण महाविहार परियोजनाको सफलताले भारत र नेपालवीच रहेको गहिरो सांस्कृतिक तथा, ऐतिहासिक सम्बन्धलाई प्रष्ट पारेको भन्दै साझा र समृद्ध सांस्कृतिक पहिचानको संरक्षण तथा पुनस्थापनामा नेपाल सरकार र नेपाली जनतासँग साझेदारी गर्न भारत सरकार निरन्तर प्रतिबद्ध रहेको बताउनु भयो ।

कार्यक्रममा बोल्दै चिरीबाबु महर्जनले सहकार्यको भावनाकोवारे र जेष्ठ वर्ण महाविहारको संरक्षणमा भारत सरकारको भूमिकाबारे चर्चा गर्नु भयो, जसले बलियो द्धीपक्षीय विकास साझेदारीलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ। वहाँले ललितपुरका अन्य विभिन्न सांस्कृतिक सम्पदा स्थलहरुको पुनर्स्थापनाका लागि आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराएकोमा भारत सरकार प्रति आभार प्रकट गर्नु भयो साथै यस मान्यताका लागि युनेस्कोलाई पनि धन्यवाद दिनु भयो । जेष्ठ वर्ण महाविहार उपभोक्ता समितिका प्रतिनिधिहरुले पनि आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग समयमा नै उपलब्ध गराएकोमा भारत सरकारप्रति आभार प्रकट गर्नुभयो। वहाँहरुले पुर्नस्थापना गरिएको यस महाविहार समुदायको उत्थानशीलता र द्धीपक्षीय भित्रताको एउटा गौरवशाली प्रतिकका रुपमा खडा रहेको कुरालाई समेत उल्लेख गर्नुभयो। दक्षिणी छिमेकी भारतले, २०७२ सालको

गोरखा भुकम्पपछिको पुन निर्माणमा नेपाल सरकारको प्रयासलाई सहयोग पुऱ्याउन १ अर्ब अमेरिकी डलर बराबरको सहायता प्रतिबद्धता गरेको थियो। पुननिर्माण प्रयासको हिस्सा स्वरुप भारत सरकारले हालसम्म ५० हजार निजी आवास, ७० वटा विद्यालय र एउटा पुस्तकालय, १२२ वटा स्वास्थ संस्था तथा १७ वटा सांस्कृतिक सम्पदा स्थलहरुको पुननिर्माण कार्य सम्पन्न गरी नेपाल सरकारलाई हस्तान्तरण गरिसकेको छ। यस बाहेक भुकम्प प्रभावित जिल्लाहरुमा अवस्थित थप १४ वटा विद्यालय, ११ वटा स्वास्थ संस्था र सांस्कृतिक सम्पदा क्षेत्रका १३ वटा परियोजनाहरु पुननिर्माणको विभिन्न चरणमा रहेका छन् । जुन भारतीय सहायता मार्फत कार्यान्वयन भईरहेका छन् ।

सांस्कृतिक-सम्पदा क्षेत्र अन्तर्गत भारत सरकारले नेपाल काठमाण्डौ., ललितपुर, भक्तपुर, सिन्धुपाल्चोक, नुवाकोट, रसुवा, धादिङ र गोरखा जिल्लाहरुमा रहेका ३० वटा सांस्कृतिक सम्पदा परियोजनाहरुको संरक्षण तथा पुर्नस्थापनामा संलग्न रहदै आएको छ।

यी परियोजनाहरुमा ऐतिहासिक स्थलहरु, प्राचीन भवनहरु, मन्दिरहरुको पुर्नस्थापना र गुम्बाहरु तथा धर्मशाला भवनहरुको पुननिर्माण समावेश छन् । केही उल्लेखनीय परियोजनाहरुको बारे उल्लेख गर्नुपर्दा काठमाण्डौंको सेतो मछिन्द्रनाथ मन्दिर, ललितपुरको कुमारी घर र जेष्ठ वर्ण बिहार, भक्तपुको जंगम मठ र सिन्धुपाल्चोकको तार्के हयाङ गुम्वालाई लिन सकिन्छ। सांस्कृतिक सम्पदा क्षेत्रमा भारत सरकारको सहयोग भौतिक संरचनामा मात्र सिमित नभई यसले महत्वपूर्ण सामाजिक सांस्कृतिक र आर्थिक लाभहरुलाई समेत समेटछ, जसले नेपालको समग्र पुनरुत्थान र दीर्घकालीन हितमा योगदान पुऱ्याउँछ।

२०७२ सालमा आएको भूकम्पले नेपाललाई धेरै क्षति पुऱ्याएको थियो । तत्काल राहत, उद्घार र पुननिर्माणको आवश्यकता थियो। भारतले शुरुमा राहत र उद्घार कार्यमा सहयोग गऱ्यो भने भौतिक संरचनाको पुननिर्माणमा सहयोगको प्रतिबद्धता व्यक्त गऱ्यो।

नेपाल र भारत सांस्कृतिक एवं धार्मिक रुपले अभिन्न छन् । सनातन धर्म संस्कृतिका अनुदायी र ओमकार परिवारका सदस्यहरु यहाँ धेरै छन् । वर्तमान युगमा जब चारैतिरवाट सनातन धर्म-संस्कृतिमाथि प्रहार भईरहेको छ, यस्तोमा हामीले नै आफनो धर्मवाट सनातन धर्म संस्कृतिको संरक्षण र सम्वर्द्धन गर्न अगाडि बढनुपर्छ। दक्षिणी छिमेकी मित्र राष्ट्रले हाम्रो ऐतिहासिक धरोहर र संस्कृतिको संरक्षणको निम्ति भुकम्पवाट क्षतिग्रस्त भौतिक संरचनाहरुको पुननिर्माणमा देखाएको प्रतिबद्धता गरेको कार्य र कार्यान्वयनमा रहेका कार्यहरु प्रशंसनीय छन् ।

भारत सरकारले पशुपतिनाथ, जनकपुरधाम र लुम्विनीधामको विकासमा पनि सहयोग गरेको छ । रामायण र बुद्धिष्ट सर्किटको निर्माण भएमा हाम्रो धर्म संस्कृतिको थप विकास हुनेछ।

नेपालको विकासमा सहयोग गर्दै आएको भारतले भुकम्प पछिको पुननिर्माणमा गरेको सहयोग प्रशंसनीय छ । जेष्ठ वर्ण महाविहारलाई प्रतिष्ठित "युनेस्को एशिया प्रशान्त सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण पुरस्कार अन्तर्गत, "अवार्ड अफ मेरिट" प्राप्त हुनु ठुलो उपलब्धि हो। नेपालका कतिपय धार्मिक एवं सांस्कृतिक धरोहरहरु "युनेस्को" मा सुचिकृत हुने प्रवृतिका छन्, केही त सुचिकृत पनि छन् । नेपालमा वर्षेनी हजारौंको संख्यामा भारतीय र चिनियाँ लगायत विश्वभरिका पर्यटकहरु भ्रमणमा आउनुको मुख्य कारण यिनै धार्मिक, सांस्कृतिक एवं पर्यटकीय महत्वका स्थलहरुलाई अवलोकन गर्न आउनु हो । नेपालको प्राकृतिक सुन्दरता त विश्व प्रसिद्ध छ नै, यहाँका सांस्कृतिक र धार्मिक स्थलहरु पनि कम आकर्षक छैनन् । नेपालले यसरी नै आफना सांस्कृतिक धरोहरहरुको संरक्षण गर्नुपर्छ । काठमाण्डौं उपत्यका कला, साहित्य, संस्कृति र सङ्गितको क्षेत्रमा निकै धनी हो। यसको गौरवशाली इतिहास छ। जेष्ठ वर्ण महाविहार पनि ती मध्येकै एक हो।

वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका आचार्य व्यावसायिक सागसब्जी खेतीमा रमाउँदै

इनरुवा। जिल्ला सदरमुकाम इनरुवा-८ का गणेश आचार्य वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएपछि व्यावसायिक सागसब्जी खेतीमार्फत सफल उद्यमीका रूपमा स्थापित हुनुभएको छ।

मलेसियामा र माल्दिभ्समा आठ वर्ष बिताउनुभएका उहाँले आफ्नै तथा भाडामा लिएको १२ कठ्ठा जग्गामा मौसमी र बेमौसमी सागसब्जी खेतीबाट मनग्गे

आम्दानी गर्दै आउनुभएको छ।

केही वर्षअघिका धान खेतमा उहाँले काँक्रा, बोडी, करेला, खुर्सानी, भण्टा फलाउनुभएको छ। यसबाट वार्षिक रु १० देखि १२ लाखसम्म आम्दानी हुने गरेको छ।

उहाँका अनुसार बिउ, मल, जनश्रम तथा अन्य उत्पादन खर्च कटाउँदा कुल आम्दानीको करिब ५० प्रतिशत बचत हुने गरेको छ। उहाँलाई व्यावसायिक बनाउन कृषि ज्ञान केन्द्रले प्राविधिक सहयोग गर्दै आएको छ।

ज्ञान केन्द्रबाट भिन्डी र बैगुन खेतीका लागि आवश्यक बिउ, मल, मल्चिङ प्लास्टिक तथा विषादी छर्कने ट्याङ्की लगायतका सामग्री अनुदानमा प्राप्त भएको उहाँले जानकारी दिनुभयो।

रोजगारीका लागि युवा पुस्ता विदेशिने क्रम बढेकामा चिन्ता व्यक्त गर्दै उहाँ उपयुक्त जमिन र बजार व्यवस्थापन हुन सके कृषि क्षेत्रबाट पर्याप्त आम्दानी गर्न सकिने बताउनुहुन्छ। खेतबारीमा काम गर्ने मानिस नपाउँदा उहाँ खिन्न हुनुहुन्छ। सागसब्जीको उचित मूल्य नपाएको उहाँको गुनासो छ।

कृषि ज्ञान केन्द्रका प्रमुख नीलकमल सिंहका अनुसार सुनसरीमा व्यावसायिक तथा मौसमी रूपमा करिब सात हजार पाँच ५०० हेक्टरमा सागसब्जी खेती हुँदै आएको छ। रासस

मनसुनजन्य रोगको रोकथामका लागि 'प्रतिकार्य अभियान' चलाइने

टुडे समाचारदाता

जनकपुरधाम । संघीय सरकारले मनसुनजन्य रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि 'प्रतिकार्य अभियान' को तयारी थाल्ने भएको छ।

स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालयले मनसुनजन्य रोगको प्रकोप बढ्ने भएकाले रोकथाम र नियन्त्रणका लागि 'प्रतिकार्य अभियान' का तयारी गरेको छ।

स्वास्थ्य सेवा विभागका निमित्त महानिर्देशक डा. अनुज भट्टचनले डेंगी, औलो, हैजा, झाडापखला, जापानीज इन्सेफ्लाटिक्स, स्क्रब टाइफस र इन्फ्लुएन्जाजस्ता मनसुनजन्य रोगको प्रकोप नियन्त्रणका लागि 'प्रतिकार्य अभियान'को तयारी गरिएको जानकारी दिए।

उनले संघ, प्रदेश र स्थानीय तहसँग मिलेर ती रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्न जोखिम मूल्याङ्कन गर्ने र जोखिमको स्तरअनुसार तीनै तहबाट प्रतिकार्य गर्ने प्रणाली कार्यान्वयनमा ल्याइएको बताए।

"रोगको नियन्त्रणमा पहिले भन्दा धेरै नै प्रगति भएको छ। मनसुनजन्य रोगको क्षति न्यूनीकरण गर्न लागेका छौँ", उनले भने, "सचेतना अभियान सञ्चालन र रोग लाग्न नदिन विभिन्न उपायबारे छलफल भइरहेको छ।"

राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा सञ्चार केन्द्रका निर्देशक डा. राधिका थपलियाले मनसुनजन्य रोगको रोकथाम गर्न सामाजिक सञ्जालबाट सर्वसाधारणलाई सचेतना गराउन थालिएको बताए।

"हामीले रोग नै लाग्न नदिनका लागि सर्वसाधारणलाई सामाजिक सञ्जालबाट सचेतना अभियान सञ्चालन गराउन सुरु गरेका छौँ", उनले भने, "पहिलको तुलनामा सर्वसाधारणमा सचेतना बढेकाले रोगको प्रकोप पनि कम हुँदै गएको छ।"

शुक्रराज ट्रपिकल तथा सरुवा रोग अस्पतालका प्रमुख जनरल कन्सल्टेण्ट फिजिसियन डा. विमल शर्मा चालिसेले रोगको स्रोत र जोखिमका कारणमै रोकथामका काम गर्नु कम खर्चिलो र प्रभावकारी हुने बताए।

उनले डेंगी हैजा, झाडापखला जस्ता रोग मनसुनमा बढी देखिने भएकाले सचेत रहन आग्रह गरे। महाशाखाका कीटजन्य शाखाका प्रमुख डा. गोकर्णप्रसाद दाहालले असारदेखि असोजसम्म पानीजन्य रोगका प्रकोप बढी हुने भएकोले सचेत रहन आग्रह गरे। उनले मनसुन शुरु हुन साथ डेंगी सङ्क्रमण बढ्न् बताए।

कमला सिँचाइ नहरबाट सिँचाइ, किसान उत्साहित

टुडे समाचारदाता

जनकपुरधाम । धनुषाको कमला सिँचाइ पश्चिमी नहर प्रणाली शाखा अन्तर्गतको परबाहा शाखाबाट डुमरिया गेटदेखि तल कप्टौल-परबाहासम्मका खेतीयोग्य जमिनमा सिँचाइको सुविधा उपलब्ध भएपछि स्थानीय किसानहरू उत्साहित भएका छन्। कमला नदीको पानी नहरमार्फत नियमित रूपमा तल्लो क्षेत्रसम्म पुग्न थालेपछि वर्षायाममा मात्र निर्भर रहँदै आएका किसानहरूले अहिले समयमै रोपाइँ तथा अन्य कृषि कार्य गर्न सहज भएको बताएका छन्।

कमला सिँचाइ पश्चिमी नहर प्रणाली परबाहा शाखाका अध्यक्ष सुजीत मिश्रका अनुसार परबाहा शाखाको कुल सिँचाइ क्षमता करिब ४,३०० हेक्टर क्षेत्रफल रहेको छ। हालसम्म त्यसमध्ये २,७०० हेक्टर जमिनमा सफलतापूर्वक सिँचाइको पानी पुर्‍याउन सकिएको छ। बाँकी क्षेत्रमा पनि क्रमिक रूपमा पानी पुर्‍याउने प्रयास भइरहेको अध्यक्ष मिश्रले जानकारी दिए।

अध्यक्ष मिश्रले जनाए अनुसार नहर प्रणालीमार्फत पानीको नियमित प्रवाह कायम भएपछि धानसहित विभिन्न बालीको उत्पादनमा सकारात्मक

प्रभाव पर्ने अपेक्षा गरिएको छ। पर्याप्त सिँचाइ सुविधा उपलब्ध हुँदा किसानहरूको उत्पादन लागत घट्ने र कृषि उत्पादन वृद्धि हुने विश्वास पनि गरिएको छ।

परबाहा शाखाअन्तर्गत १८ वटा वडाका किसानले प्रत्यक्ष रूपमा सिँचाइ सुविधा प्राप्त गरिरहेका छन्। यसले हजारौँ कृषक परिवारलाई लाभ पुगेको स्थानीयहरूको भनाइ छ। समयमै खेतमा पानी पुगेपछि रोपाइँ कार्य तीव्र गतिमा अघि बढेको छ भने पानीको अभावका कारण खेती गर्न नसक्ने समस्या पनि उल्लेखनीय रूपमा घटेको छ।

स्थानीय किसानहरूले विगतमा पानीको अभावका कारण उत्पादनमा कमी आउने गरेको स्मरण गर्दै अहिले नहरमार्फत सहज रूपमा पानी उपलब्ध हुन थालेपछि कृषि पेशाप्रति थप उत्साह बढेको बताएका छन्। उनीहरूले नहरको नियमित मर्मत-सम्भार, पानीको समान वितरण तथा व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन सम्बन्धित निकायसँग आग्रह पनि गरेका छन्।

कमला सिँचाइ पश्चिमी नहर प्रणालीको प्रभावकारी सञ्चालनले धनुषाको कृषि क्षेत्रलाई थप मजबुत बनाउने अपेक्षा गरिएको छ। विशेषगरी सिंचित क्षेत्र विस्तार हुँदै जाँदा खाद्यान्न उत्पादन वृद्धि, किसानको आम्दानीमा सुधार तथा समग्र कृषि अर्थतन्त्रमा सकारात्मक योगदान पुग्ने विश्वास गरिएको छ।

मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरणमा मन्त्री चौधरीको जोड

चितवन । कृषि, वन तथा पर्यावरणमन्त्री गीता चौधरीले सौराहास्थित हात्ती प्रजनन तथा तालिम केन्द्रलाई व्यवस्थित गरी उत्कृष्ट पर्यटकीय गन्तव्यका रूपमा विकास गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभएको छ।

वार्षिक करिब दुई लाख पर्यटक केन्द्रको भ्रमणमा आउने गरेकाले यसलाई अझ व्यवस्थित गर्नुपर्नेमा उहाँले जोड दिनुभएको हो।

केन्द्रको निरीक्षणपछि मन्त्री चौधरीले धेरैभन्दा धेरै पर्यटकलाई आकर्षित गर्न केन्द्रलाई व्यवस्थित गर्नुपर्ने बताउनुभयो। त्यसका लागि मन्त्रालयबाट आवश्यक सहयोग हुने उहाँको भनाइ थियो।

मन्त्री चौधरीले केन्द्रमा कार्यरत कर्मचारीका सेवासुविधा तथा स्थायी नियुक्तिसम्बन्धी समस्याबारे पनि जानकारी लिनुभयो।

उहाँले प्रजनन केन्द्र तथा निकुञ्ज क्षेत्रमा रहेका हात्तीको पालनपोषण र व्यवस्थापनमा विशेष ध्यान दिन निर्देशन दिनुभयो। हाल केन्द्रमा नौ वटा ढोई र सात वटा छावा छन्।

यहाँका छावालाई हुर्काएर तालिम दिई विभिन्न कार्यमा परिचालन गर्ने गरिएको छ। निकुञ्जमा एउटा हात्तीको स्याहारका लागि तीन जनाको दरबन्दी छ।

त्यसअघि चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जका प्रमुख संरक्षण अधिकृत डिलबहादुर पुनले केन्द्रको अवस्था तथा समस्याबारे मन्त्री चौधरीलाई जानकारी दिनुभएको थियो।

यसैगरी, मन्त्री चौधरीले असार २० गते भरतपुर महानगरपालिका-२३ मा जङ्गली हात्तीको आक्रमणमा परी मृत्यु भएका २१ वर्षीया आशिका बोटे र उहाँका चार वर्षीय छोरा भरत बोटेका अभिभावकसँग भेट गर्नुभयो।

मन्त्री चौधरीले माडी नगरपालिका-१ सेरुवाका बाघको आक्रमणबाट घाइते भई अपाङ्ग हुनुभएका सूर्य महतो तथा सोही वडाका गैँडाको आक्रमणबाट घाइते हुनुभएका मङ्गले बोटेसँग पनि भेट गर्नुभयो।

उहाँहरूलाई जीविकोपार्जनका लागि प्रतिव्यक्ति रु पाँच लाखका दरले आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराइएको जानकारी दिँदै मन्त्री चौधरीले मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण सरकारको प्राथमिकतामा रहेको बताउनुभयो। रासस

रामधुनीमा वार्षिक ३५ हजार बिरुवा उत्पादन

धरान । सुनसरीको रामधुनी सबडिभिजन वन कार्यालयले प्रत्येक वर्ष विभिन्न प्रजातिका करिब ३५ हजार बढी वनजन्य, नगदे तथा बहुवर्षीय बिरुवा उत्पादन गरी निःशुल्क वितरण गर्दै आएको छ।

विसं २०७९ देखि सञ्चालनमा ल्याइएको नर्सरीमा उत्पादन गरिएका बिरुवाको माग बर्सेनि बढ्दै गएको कार्यालयले जनाएको छ। सबडिभिजन वन कार्यालय रामधुनीका वन सहायक काजी आचार्यका अनुसार नर्सरीमा खयर, ज्याकाराण्डा, बेल, सिसौ, अमला, अर्जुन, कागती, तेजपत्ता र अम्बकलगायत विभिन्न प्रजातिका बिरुवा उपलब्ध छन्। केही बिरुवा यस वर्ष उत्पादन गरिएका हुन् भने केही बहुवर्षीय बिरुवा अघिल्ला वर्षदेखि संरक्षण गर्दै आइएको उहाँले बताउनुभयो।

रामधुनी मन्दिर नजिकै कार्यालय रहेकाले दर्शनका लागि आउने भक्तजनले समेत यहाँबाट बिरुवा लैजाने गरेका छन्। भारतबाट आउने धार्मिक पर्यटकले पनि बिरुवा लैजाने गरेकाले रामधुनीमा उत्पादन भएका बिरुवा देशका विभिन्न जिल्ला तथा सीमापारसम्म पुग्ने गरेको वन सहायक आचार्यले जानकारी दिनुभयो। उहाँका अनुसार असार, साउन र भदौ

महिनामा बिरुवाको माग बढी हुने गरेको छ। उत्पादित बिरुवा सर्वसाधारण, सामुदायिक वन तथा विभिन्न संस्थालाई आवश्यकताअनुसार वितरण गरिन्छ। वन क्षेत्रमा रोप्न उपयुक्त प्रजातिका बिरुवामात्र उत्पादन गर्ने अनुमति भएकाले कृषि प्रयोजनका बिरुवा उत्पादन नगरिएको उहाँले बताउनुभयो।

दुई-चारवटासम्म बिरुवा लैजान कुनै कागजात आवश्यक नपर्ने, संस्थागत रूपमा बिरुवा लिन चाहनेले भने सम्बन्धित वडाको सिफारिस अनिवार्य हुने तथा ५० वटाभन्दा बढी बिरुवा माग गर्नेले निवेदन, नागरिकताको प्रतिलिपि र जग्गाधनी प्रमाणपुर्जाको प्रतिलिपि पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको वन सहायक आचार्यले जानकारी दिनुभयो। उहाँले भन्नुभयो, "नर्सरीको काम फागुनबाट सुरु गरिन्छ फागुनमा बीउ राखेपछि असारदेखि बिरुवा वितरण सुरु हुन्छ।"

नर्सरी व्यवस्थापनका लागि छुट्टै कर्मचारी खटाइएको छ। बिरुवाको संरक्षण र व्यवस्थापनमा विशेष ध्यान दिइएको छ। उहाँले भन्नुभयो, बिरुवा नष्ट भए सम्बन्धित कर्मचारीले आर्थिक उत्तरदायित्वसमेत व्यहोर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकाले नर्सरी व्यवस्थापनलाई संवेदनशील रूपमा लिइएको छ।

बिरुवा उत्पादन र वितरणसँगै कार्यालयले सामुदायिक वनलाई प्राविधिक सहयोग, छपान तथा कटान कार्यमा सहजीकरण गर्दै आएको छ। राष्ट्रिय वन क्षेत्रमा नियमित गस्ती तथा वन उपभोक्ता समूहका गतिविधिमा सहभागिता जनाउँदै आएको छ। केही दिनअघि सिंहवाहिनी सामुदायिक वनमा वृक्षरोपण कार्यक्रमसमेत सम्पन्न गरिएको वन सहायक आचार्यले जानकारी दिनुभयो। रासस

पानी निकास गरेपछि सडक अवरोध हट्यो

टुडे समाचारदाता

राजविराज । सप्तरीको राजविराज-बलान हुलाकी सडक खण्डमा स्थानीयले गरेको सडक अवरोध हटेको छ। कल्भर्टबाट पानी निकास अवरुद्ध हुँदा बस्ती र खेतीयोग्य जमिन डुबानमा परेपछि आक्रोशित स्थानीयले सडक अवरुद्ध गर्दै विरोधमा उत्रेका थिए।

डुबानको समस्या समाधानका लागि जिल्ला प्रहरी कार्यालय सप्तरीबाट प्रहरी निरीक्षक सुमन तामाङको नेतृत्वमा खटिएको प्रहरी टोलीले जेसीबी प्रयोग गरी कल्भर्ट आसपास जमेको पानीको निकास खुलाएपछि स्थानीयले सडक अवरोध हटाउँदै यातायात सञ्चालन गर्न सहमति जनाएको हो।

पानी निकास खुलाउने कार्यमा बोदेबरसाइन नगरपालिका-४ का वडाध्यक्ष किरण कुमार साह, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी तथा नगर प्रहरीको संयुक्त सहजीकरण रहेको थियो।

वडाध्यक्ष किरण कुमार साहका अनुसार कल्भर्टमा पानी निकास बन्द भएपछि स्थानीय बासिन्दाले निकै सास्ती व्यहोर्नुपरेको थियो। अहिले सडकको छेउबाट अस्थायी रूपमा पानी बग्ने व्यवस्था मिलाइएकाले तत्कालका लागि डुबानको समस्या नियन्त्रणमा आएको उनले बताए।

स्थानीयका अनुसार हुलाकी सडक अन्तर्गत रहेको कल्भर्टमा पानी निकास अवरुद्ध हुँदा करिब १० घर डुबानमा परेका थिए भने ७ विघाभन्दा

बढी खेतीयोग्य जमिनसमेत जलमग्न भएको थियो। डुबानका कारण स्थानीयको जनजीवन प्रभावित हुनुका साथै कृषकले ठूलो क्षति बेहोर्नुपरेको बताएका छन्।

दीर्घकालीन समाधानका लागि कल्भर्टको क्षमता विस्तार, नियमित सरसफाइ तथा प्रभावकारी पानी निकासको व्यवस्था गर्न सम्बन्धित निकायसँग माग स्थानीइले गर्दै आएका छन्। यद्यपि, हालका लागि पानीको निकास खुलाइएपछि राजविराज-बलान हुलाकी सडकमा यातायात सञ्चालन पुनः सहज बनेको छ।

ठमेल पर्यटन विकास परिषद्को अध्यक्षमा डङ्गोल विजयी

काठमाण्डु। ठमेल क्षेत्रभित्रका व्यवसायी तथा घरधनीको साझा संस्था ठमेल पर्यटन विकास परिषद्को अध्यक्षमा राजुमान डङ्गोल विजयी हुनुभएको छ।

परिषद्को आइतबार सम्पन्न निर्वाचनमा डङ्गोलले प्रश्रय राजभण्डारीलाई पराजित गर्नुभएको निर्वाचन अधिकृत हरिप्रसाद पङ्गेनीले जानकारी दिनुभयो। डङ्गोलले ७२८ मत प्राप्त गर्दा उहाँका निकटतम प्रतिद्वन्द्वी राजभण्डारीले ३६५ मत प्राप्त गर्नुभएको थियो।

परिषदल्को प्रथम उपाध्यक्षमा राजीव पाण्डे, द्वितीय उपाध्यक्षमा दावाङ (दावा) तामाङ, तृतीय उपाध्यक्षमा रमेश थापा विजयी हुनुभएको छ।

महासचिवमा पशुपति कँडेल ७२० मत ल्याई विजयी हुनुभएको छ। उहाँका प्रतिष्पर्धी पुण्यराम लागेजुले ३३३ मत प्राप्त गर्नुभयो।

कार्यसमितिको सचिवमा दिलिप कँडेल, कोषाध्यक्षमा किन्चु लामु भुटिया (श्रेष्ठ) विजयी हुनुभएको निर्वाचन अधिकृत पङ्गेनीले बताउनुभयो।रासस

टीभीएस अपाचे आरटीआर १६० ४ भी लन्च

टुडे समाचारदाता

जनकपुरधाम । विश्वप्रसिद्ध दुई पाँग्रे सवारी साधनका निर्माता टीभीएस मोटर कम्पनीको लोकप्रिय बाइक 'अपाचे' को सबैभन्दा शक्तिशाली संस्करणको 'टीभीएस अपाचे आरटीआर १६० ४ भी' जनकपुरधाममा लन्च गरिएको छ।

एक विशेष समारोहका बीच सो बाइक जनकपुरधाममा सार्वजनिक गरिएको छ। समारोहका प्रमुख अतिथि जनकपुरधाम उद्योग वाणिज्य संघका अध्यक्ष सुरेन्द्र भण्डारी जनकपुरधामका लागि टिभीएसका अधिकारिक विक्रेता आएन मोटर्सका प्रोपराइटर रामबालक महतो र कम्पनीका जगदम्बा मोटर्स प्रालिका नेसनल सेल्स हेड श्री, हरी न्यौपानेले संयुक्त रुपमा सो बाइक लन्च गरेका थिए।

यो बाइकमा पहिलो पटक प्रोजेक्टर हेडल्याम्प, ३७ एमएमको अपसाइड डाउन सस्पेन्सन र ५ इन्चको टीएफटी क्लस्टरजस्ता अत्यधुनिक विशेषताहरू यस बाइकमा समावेश गरिएको छ। रात्रिकालीन दृश्यात्मकता र उत्कृष्ट नियन्त्रणका लागि यी सुविधाहरू प्रभावकारी हुने कम्पनीको दाबी छ।

१५९.७ सीसी इन्जिन क्षमता भएको यस मोटरसाइकलले स्पोर्ट मोडमा १७.५५ पीएस पावर प्रदान गर्दछ। राइडरको सहजताका लागि यसमा स्पोर्ट, अर्बन र रेन गरी तीन वटा 'राइड मोड' हरू उपलब्ध छन्। सुरक्षाका लागि यसमा ड्युअल-च्यानल एबीएस (ब्यक) प्रविधि जडान गरिएको छ। ५ स्पीड गियरबक्स र १२ लिटरको इन्धन ट्यांकी क्षमता भएको यो बाइक रेसिङ डीएनएमा आधारित रहेको कम्पनीले जनाएको छ।

जनकपुरधाम बजारमा यसको एक्स-शोरूम मूल्य ४ लाख २९ हजार ९ सय रुपैयाँ तोकिएको छ। यो बाइक म्याट ब्ल्याक, रेसिङ रेड र मरिन ब्लु गरी तीन आकर्षक रङहरूमा उपलब्ध हुनेछ।

समारोहमा बोल्दै जगदम्बा मोटर्सका सेल्स प्रमुख विपिन बोगटीले नेपाली युवा राइडरहरूको चाहनालाई ध्यानमा राख्दै विश्वस्तरीय नवीन प्रविधि भित्र्याउन कम्पनी प्रतिबद्ध रहेको बताए। टीभीएसका प्रिमियम बिजनेस हेड विमल सुम्ब्लीले पनि अपाचेले १६० सीसी सेग्मेन्टमा नयाँ बेन्चमार्क कायम गर्ने दाबी उनले गरे।

समता शिक्षा सेवा शुल्कमा पुनर्विचार गर्न आग्रह

काठमाण्डु । निजी शिक्षालय सञ्चालकका विभिन्न सङ्गठनहरूले सरकारले लागू गरेको तीन प्रतिशत समता शिक्षा सेवा शुल्कबारे पुनर्विचार गर्न आग्रह गरेका छन्।

निजी तथा आवासीय विद्यालय अर्गनाइजेशन (प्याब्सन), उच्च शिक्षालय तथा माध्यमिक विद्यालय सङ्घ (हिसान), राष्ट्रिय निजी तथा विद्यालय एसोसिएसन (नेशनल प्याब्सन) र 'एसोसिएसन अफ प्रि-स्कुल एजुकेटर्स नेपाल' (अपेन)ले आज संयुक्त रूपमा पत्रकार सम्मेलन आयोजना गरी उक्त शुल्क व्यवहारिक र न्यायोचित नभएको उल्लेख गर्दै यसको कार्यान्वयनबारे पुनर्विचार गर्न सरकारसँग आग्रह गरेका हुन्।

सङ्गठनका अध्यक्षहरू कृष्णप्रसाद अधिकारी (प्याब्सन), युवराज शर्मा (हिसान), सुवास न्यौपाने (नेशनल प्याब्सन) र कृष्णकुमार बोहरा (अपेन)द्वारा जारी संयुक्त विज्ञप्तिमा पुनर्विचार गर्न आग्रह गरिएको हो।

पत्रकार सम्मेलनमा निजी शिक्षालयकालागि रु१० लाखसम्मको शैक्षिक ऋणको व्यवस्था गर्न तथा सार्वजनिक बिदा, शैक्षिक सत्र र शिक्षा नियमावली (दसौँ संशोधन) लगायतका नीतिगत विषयमा निर्णय गर्दा सम्बन्धित पक्षसँग परामर्श गर्न पनि सरकारसँग आग्रह गरिएको छ। रासस

भूमिसुधार तथा मालपोत कार्यालय जनकपुरधाम, धनुषा

मोहीको हकदावि सम्बन्धी ३५पैंतिस दिने सार्वजनिक सूचना

जि.धनुषा गा.वि.स.सपही वडा नं.३ हाल लक्ष्मीनिया गाउँपालिका वडा नं.४ मा बस्ने छटु साहको नाति लालधारी साहको छोरा ब्रहमदेव साह वादीको नाउँमा दर्ता कायम रहेको जिल्ला धनुषा सपही गा.वि.स. वा.नं. नं.९ कि.नं.९१६ को ०-२-१५-० जग्गामा जिल्ला धनुषा गा.वि.स.सपही वडा नं.६ हाल लक्ष्मीनिया गाउँपालिका वडा नं.४ मा बस्ने जुडी साह सपही-६ को मोही रहे भएको निज मोहीको वेलगति मोही भएको उक्त जग्गा धनिको हैसियतले जग्गावालाले स्वंयम जोतभोग गरी आएकोले उल्लेखित कित्ता जग्गाको वेलगति मोही जुडी साह सपही-६को नाउँ कट्टा गरी पाउँ भन्ने दावी व्यहोराको फिरादी-पत्र यस कार्यालयमा पर्न आएकोमा कारवाहीको सिलसिलामा मिति २०८३/०३/२५ गतेमा मोही हकदावि सम्बन्धि ३५पैंतिस दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गर्नु भनि भएको आदेशानुसार हकदावि सम्बन्धि यो ३५पैंतिस दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशित हुने कार्य भएको छ। अतः फिरादी/ जग्गा धनीको नाउँमा दर्ता कायम रहेको तपसिल बमोजिमको कित्ता जग्गाको मोही जिल्ला धनुषा साविक गा.वि.स.सपही वा.नं.६ उल्लेखित ठेगाना भएको जुडी साह मोही रहेकोमा मोहीको हक अपुताली खाने नजिकका हकदारहरुले वेलगति मोही लगत कट्टा नहुने कुनै कारण भए सो कारण सहीत यो सूचना प्रकाशित भएको मितिले बाटोको म्याद बाहेक ३५पैंतिस दिन भित्र आफ्नो लिखित जबाफ/प्रतिउत्तर लिई आफैं वा वारेश मुकरर गरी पठाई कानून बमोजिम हाजिर हुन आउनु होला म्याद भित्र नआएमा वा म्याद गुजारी बसेमा कानून बमोजिम तपसिलमा उल्लेखित कित्ता जग्गाको वेलगति मोही लगत कट्टा हुनेछ पछि कुनै उजुर बाजुर लाग्ने छैन भनि यो ३५(पैंतिस) दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरिएको व्यहोरा अनुरोध छ।

तपसिल

सि. नं.	जिल्ला	गा.वि.स.	वडा नं.	कित्ता नं.	क्षेत्रफल	मोही
१.	धनुषा	सपही	९	९१६	०-२-१५	जुडी साह सपही-६

कमला-ढल्केबर-पथलैया सडक विस्तार निकै सुस्त

टुडे समाचारदाता

जनकपुरधाम । पूर्वपश्चिम महेन्द्र राजमार्ग अन्तर्गतको कमला-ढल्केबर-पथलैया सडक विस्तार आयोजना निकै सुस्त गतिमा चल्दा निर्माण कार्य लक्ष्यभन्दा निकै पछाडि पुगेको छ।

आयोजना सुरु भएको लामो समय बितिसक्दा पनि भौतिक प्रगति करिब २६ प्रतिशतमा मात्रै सीमित रहेको छ । यस अवधिसम्म करिब ५० प्रतिशत काम सम्पन्न भइसक्नुपर्ने थियो । आयोजनाले जनाए अनुसार रुख कटान, विद्युत्का पोल, खानेपानीका पाइप, टेलिफोनका तारलगायतका पूर्वाधार समयमै स्थानान्तरण हुन नसक्दा निर्माण कार्य प्रभावित भएको हो ।

कमला-ढल्केबर-पथलैया सडक आयोजना (पूर्वी खण्ड) का सूचना अधिकारी एवं इन्जिनियर रामटहल यादवले आवश्यक संरचना हटाउने काममा भएको ढिलाइले निर्माणको गति सुस्त बनेको जानकारी दिएका छन् ।

विश्व बैंकको ऋण सहयोगमा धनुषाको कमला पुलदेखि बाराको पथलैयासम्म चार लेन सडक विस्तार गर्ने योजना अघि बढाइएको हो । हाल भने कमला पुलदेखि सर्लाहीको बागमती पुलसम्मको ७४ दशमलव ७५ किलोमिटर सडकखण्डमा मात्रै निर्माण कार्य भइरहेको छ ।

गत वर्ष पुसदेखि सुरु भएको यो आयोजना सन् २०२७ भित्र सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिए पनि हालको प्रगतिले निर्धारित समयमा काम सकिने सम्भावना कमजोर देखिएको छ । निर्माण कम्पनीका प्रतिनिधिहरूले पछिल्लो समय इन्धन, निर्माण सामग्री तथा सञ्चालन खर्च बढेकाले पनि कामलाई तीव्रता दिन कठिन भएको बताएका छन् ।

रसुवा कन्स्ट्रक्सन कम्पनीका प्रतिनिधि सुजित रिजालले लागत वृद्धि र अन्य प्राविधिक चुनौतीका कारण अपेक्षित गतिमा काम गर्न नसकिएको बताए । कमला पुलदेखि बागमती पुलसम्मको सडक, पुल तथा कलभर्ट निर्माणको जिम्मेवारी इकेके इन्फ्रास्ट्रक्चर लिमिटेड (भारत), एसडब्ल्यु इजे (चीन) र रसुवा कन्स्ट्रक्सन कम्पनीको संयुक्त उपक्रमले पाएको छ ।

तर, निर्माणस्थलमा आवश्यक जनशक्ति परिचालन हुन नसकेको देखिएको छ । दैनिक आठ सयदेखि एक हजार मजदुर परिचालन हुनुपर्ने भए पनि अहिले सीमित संख्यामा मात्रै कामदार खटिएको र अधिकांश स्थानमा निर्माण कार्य ठप्पजस्तै रहेको स्थानीयको गुनासो छ ।

उता, सडक विस्तारमा विद्युतका पोल नसारिएको कारण ढिलाइ भएको भनाइप्रति नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले असहमति जनाएको छ । लालबन्दी वितरण केन्द्रका प्रमुख सुरज ढुङ्गेलका अनुसार सर्लाहीको बाँके जंगल क्षेत्रमा एक सयभन्दा बढी विद्युत्का पोल हटाएर सडक निर्माणका लागि आवश्यक क्षेत्र खाली गरिसकिएको छ भने घना बस्ती र बजार क्षेत्रमा भने गर्मीयाममा विद्युत् आपूर्ति अवरुद्ध गर्न नमिल्ने भएकाले त्यहाँका पोल दशैं तिहारपछि मात्रै स्थानान्तरण गरिने उनले बताए ।

स्थानीयवासीले राष्ट्रिय गौरवसँग जोडिएको यस सडक आयोजनामा देखिएको सुस्त गतिप्रति चिन्ता व्यक्त गर्दै निर्माण कम्पनी, सरोकारवाला निकाय र सरकारले समन्वय गरेर कामलाई तीव्रता दिनुपर्ने माग गरेका छन् ।

कार्यदल गठनले बजेटमाथि छलफलको बाटो खुल्यो

सभामुख यादवका अनुसार बजेट कार्यान्वयनका क्रममा देखिएका कानुनी, नीतिगत तथा व्यावहारिक जटिलताहरूको अध्ययन गरी समाधानका लागि आवश्यक सुझाव प्रस्तुत गर्ने जिम्मेवारी कार्यदललाई दिइएको छ । कार्यदलले तत्कालै आफ्नो काम सुरु गर्ने र आवश्यकता अनुसार कार्यविधि तयार गरी स्वतन्त्र रूपमा काम गर्न सक्ने अधिकार पाएको छ ।

टुडे समाचारदाता

जनकपुरधाम । प्रतिपक्षी दलको कारण लामो समयदेखि रोकिएको मधेश प्रदेश सरकारको विनियोजन विधेयक, २०८३ अन्ततः कार्यदल गठनपछि प्रदेशसभामा प्रस्तुत भएको छ ।

आइतवार बसेको प्रदेश सभाको बैठकमा प्रमुख प्रतिपक्षी दलहरूको अवरोध हटेसँगै अर्थमन्त्री युवराज भट्टराईले आगामी आर्थिक वर्षको विनियोजन विधेयक सदनमा पेश गरेका हुन् । प्रमुख प्रतिपक्षी दल जनता समाजवादी पार्टी (जसपा) नेपाल र जनमत पार्टीले बजेटमाथि असन्तुष्टि जनाउँदै यसअघि प्रदेशसभा बैठक अवरुद्ध गर्दै आएका थिए ।

विपक्षी दलहरूको विरोधका कारण विनियोजन विधेयक प्रस्तुत गर्ने कार्य पटकपटक प्रभावित भएको थियो । बजेटसँग सम्बन्धित विवाद समाधानका लागि विशेष संसदीय कार्यदल गठन गरिएपछि दलहरूबीच सहमतिको वातावरण बनेको थियो । त्यसपछि प्रदेशसभाको अवरोध हट्दै नियमित संसदीय प्रक्रिया अघि बढेको हो ।

अवरोध हटेपछि अर्थमन्त्री युवराज भट्टराईले विनियोजन विधेयक, २०८३ सदनमा प्रस्तुत गरेका छन् । विधेयकमाथिको छलफल आगामी बैठकमा अघि बढाइने जनाइएको छ । प्रदेशसभा बैठकले अर्को बैठक असार ३० गते दिउँसो १ बजेसम्मका लागि स्थगित गरेको छ । अब विनियोजन विधेयकमाथि दफावार छलफल तथा पारित गर्ने प्रक्रिया आगामी बैठकबाट अघि बढ्ने विश्वास लिइएको छ ।

यसअघि मधेश प्रदेश सभामा आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को बजेटलाई लिएर देखिएको विवाद र संसदीय गतिरोध अन्त्य गर्ने उद्देश्यले सात सदस्यीय विशेष संसदीय कार्यदल गठन गरिएको थियो ।

सभामुख रामअशिष यादवको अगुवाईमा बसेको सर्वदलीय बैठकमा कार्यदल गठनको घोषणा गरेका हुन् । सो कार्यदलमा जसपा नेपालबाट उपेन्द्र महतो, नेकपा एमालेबाट हरिनारायण महतो, नेपाली कांग्रेसबाट जंगीलाल राय, नेपाली कम्युनिस्ट पार्टी (नेकपा) बाट प्रमोद यादव, जनमत पार्टीबाट संजय यादव, संघीय समाजवादी पार्टीकी बिमला अंसारी र राप्रपाबाट सरिता ठाकुर रहेका छन् ।

सभामुख यादवका अनुसार बजेट कार्यान्वयनका क्रममा देखिएका कानुनी, नीतिगत तथा व्यावहारिक जटिलताहरूको अध्ययन गरी समाधानका लागि आवश्यक सुझाव प्रस्तुत गर्ने जिम्मेवारी कार्यदललाई दिइएको छ । कार्यदलले तत्कालै आफ्नो काम सुरु गर्ने र आवश्यकता अनुसार कार्यविधि तयार गरी स्वतन्त्र रूपमा काम गर्न सक्ने अधिकार पाएको छ ।

कार्यदलको कामलाई प्रभावकारी बनाउन सभामुख यादवले मधेश प्रदेश सभा नियमावली-२०८२ को नियम १३५ को उपनियम (२) र (३) निलम्बन गर्ने प्रस्ताव पेश गर्न सांसद रवीन्द्र श्रेष्ठलाई अनुमति समेत दिएका छन् । यस निर्णयले कार्यदललाई आवश्यक प्रक्रियागत सहजता प्रदान गर्ने विश्वास गरिएको छ ।

अब कार्यदलले विभिन्न राजनीतिक दल तथा सरोकारवाला पक्षसँग छलफल गरी सहमतिका आधारमा सुझाव पेश गर्नेछ । सो सुझावका आधारमा बजेट कार्यान्वयन र प्रदेश सभाको गतिरोध अन्त्य गर्ने प्रयास गरिने प्रदेश सभाले जनाएको छ ।

९ वर्षदेखि पुल अधुरै

टुडे समाचारदाता

जलेश्वर । महोत्तरीको रामगोपालपुर नगरपालिका-६ मा करीब ९ वर्षदेखि एक निर्माणाधिन पुल अधुरै रहेको छ । ती पुलको अलपत्र अवस्थामा विकास निर्माणप्रति स्थानीयले असन्तुष्टि व्यक्त गरेका छन् ।

निर्माण सम्पन्न नहुँदा सरकारी लगानी उपयोगविहीन बनेको भन्दै स्थानीयले सम्बन्धित निकायको ध्यानाकर्षण गराएका छन् । वि.सं. २०७४ सालमै सो पुलको शिलान्यास गरिएको थियो । प्रत्येक चुनावमा उम्मेदवारको चुनावी नारा सो पुल निर्माण गर्ने रहदै आएको छ । तर आजसम्म निर्माण हुन सकेको छैन ।

स्थानीयका अनुसार ठूलो महत्वका साथ निर्माण थालिएको उक्त संरचनाको काम केही समयमै रोकिएको थियो । त्यसयता निर्माण कार्य पुनः सुरु हुन नसक्दा संरचना जीर्ण बन्दै गएको छ । अहिले संरचनाको वरिपरि झाडी उम्रिएको छ भने निर्माण सामग्रीसमेत बेवारिसे अवस्थामा देखिन्छ ।

तस्बिरहरूमा अधुरो छाना, अपूरो पर्खाल र बीचमै रोकिएको आरसीसी संरचना देखिन्छ । वरिपरि घाँस र झाडी फैलिएकाले संरचना प्रयोगविहीन मात्र नभई जोखिमपूर्ण समेत बनेको स्थानीयवासीको भनाइ छ ।

पुल निर्माणका नाममा प्रत्येक वर्ष बजेट विनियोजन भए पनि योजना समयमै सम्पन्न नहुँदा राज्यको लगानी खेर गइरहेको स्थानीयको गुनासो छ । स्थानीयवासीले निर्माण रोकिनुको कारण सार्वजनिक गर्दै तत्काल काम पुनः सुरु गरी संरचना उपयोगमा ल्याउन सम्बन्धित निकायसँग माग गरेका छन् ।

उक्त संरचना कुन उद्देश्यका लागि निर्माण थालिएको थियो ? कति लागतमा ठेक्का सम्झौता भएको थियो ? र किन निर्माण रोकियो? भन्ने विषयमा सम्बन्धित निकायबाट आधिकारिक जानकारी सार्वजनिक भएको छैन ।

स्थानीयवासीले विकास योजनाको नियमित अनुगमन, पारदर्शी कार्यान्वयन र समयमै सम्पन्न हुने वातावरण निर्माण गर्न आग्रह गर्दै अधुरा आयोजनालाई प्राथमिकताका साथ सम्पन्न गर्न माग गरेका छन् ।

पेस्तोलसहित एक पक्राउ

टुडे समाचारदाता

विराटनगर । विराटनगर महानगरपालिका-१४ जतुवाबाट सशस्त्र प्रहरी बलले एक थान कटुवा पेस्तोल, त्यसमा प्रयोग हुने एक राउन्ड गोली र तयारी गाँजासहित एक जनालाई नियन्त्रणमा लिएको छ ।

आइतबार बिहान सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल सीमा सुरक्षा गुल्म हेडक्वाटर रानीबाट खटिएको विशेष टोलीले ३१ वर्षीय सुभासचन्द्र यादवलाई पक्राउ गरेको हो । जतुवास्थित मुन्ना सहनीको घर भाडामा बस्दै आएका यादवको कोठामा शंका लागेर प्रहरी टोलीले खानतलासी गरेको थियो ।

सो क्रममा उनको कोठाबाट हतियार र गोलीका साथै १४० ग्राम गाँजा, दुई थान मोबाइल फोन र एक थान भालासमेत बरामद भएको सशस्त्र प्रहरीले जनाएको छ । पक्राउ परेका यादवलाई बरामद गरिएका हतियार, गैरकानुनी सामग्री र अन्य बस्तुसहित थप अनुसन्धान तथा कानुनी कारबाहीका लागि इलाका प्रहरी कार्यालय रानीमा बुझाइएको छ ।

प्रहरीले उनीमाथि हातहतियार तथा खरखजाना र लागुऔषध नियन्त्रण ऐन अन्तर्गत कानुनी प्रक्रिया अगाडि बढाउने तयारी गरेको छ।

रतवाडा नदी नियन्त्रण मरम्मत कार्य तीव्र

टुडे समाचारदाता

जलेश्वर । बाढीजन्य जोखिम न्यूनीकरण गर्ने उद्देश्यले महोत्तरीको रतवाडामा नदी नियन्त्रण संरचनाको मर्मत कार्य तीव्र पारिएको छ ।

नदी नियन्त्रण कार्यालयले वर्षायाममा हुन सक्ने कटान र डुबानको जोखिमलाई मध्यनजर गर्दै संरक्षण तथा मर्मतको काम अघि बढाएको हो । नदी नियन्त्रण कार्यालयका अनुसार नदी किनारमा क्षति पुगेका तटबन्ध तथा संरक्षण संरचनाको मर्मत, कमजोर स्थानको सुदृढीकरण तथा आवश्यक स्थानमा थप संरक्षणका काम भइरहेको जनाइएको छ ।

वर्षाको समयमा नदीको बहाव बढ्ने भएकाले सम्भावित जोखिमलाई कम गर्न मर्मत कार्यलाई प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गरिएको जनाइएको छ । जिल्ला प्रशासन कार्यालय महोत्तरीले पनि नदी नियन्त्रणको कामलाई प्रभावकारी रूपमा अघि बढाउन सम्बन्धित निकायसँग समन्वय भइरहेको जनाएको छ ।

प्रशासनले नदी आसपासका बासिन्दालाई सतर्क रहन र जोखिम देखिए तत्काल सम्बन्धित निकायलाई जानकारी गराउन आग्रह गरेको छ । स्थानीयवासीले समयमै नदी नियन्त्रण संरचनाको मर्मत थालिएकोमा सकारात्मक प्रतिक्रिया जनाउँदै दीर्घकालीन रूपमा प्रभावकारी संरक्षणका लागि गुणस्तरीय निर्माण र नियमित अनुगमन आवश्यक रहेको बताएका छन् ।

वर्षायाम सक्रिय भएसँगै महोत्तरीका नदी तटीय क्षेत्रमा बाढी र कटानको जोखिम बढ्ने भएकाले नदी नियन्त्रण कार्यालयले जोखिमयुक्त स्थानमा आवश्यक तयारीलाई थप तीव्र बनाएको बताइएको छ ।

बाढी-उद्धारको पूर्वतयारी अभ्यास

टुडे समाचारदाता

रौतहट । जिल्ला प्रहरी कार्यालय रौतहटले मनसुनसँगै बढ्ने बाढी र डुबानको जोखिमलाई ध्यानमा राख्दै मनसुनजन्य विपद् प्रतिकार्य तथा उद्धार अभ्यास सम्पन्न गरेको छ ।

सम्भावित क्षति घटाउने र आपतकालीन अवस्थामा छिटो प्रतिक्रिया दिन सक्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले गरिएको अभ्यास गौर नगरपालिका-५ स्थित बरहवा ताल क्षेत्रमा सम्पन्न भएको हो ।

कार्यक्रममा रौतहटका प्रहरी प्रमुख एसपी सिताराम रिजालको उपस्थिति रहेको थियो। इन्स्पेक्टर कैलाश कुमार केसीको नेतृत्वमा खटिएको टोलीले बाढीमा फसेका व्यक्तिको उद्धार, सुरक्षित स्थानमा सार्ने प्रक्रिया, प्राथमिक उपचार र आपसी समन्वयका चरणहरू व्यवहारिक रूपमा प्रस्तुत गरेको थियो ।

अभ्यास अवलोकन गर्न प्रहरीको ठूलो उपस्थिति थियो भने स्थानीय बासिन्दा पनि उत्साहपूर्वक सहभागी भएका थिए। विपद्को बेला अपनाउनुपर्ने सावधानी, सुरक्षित रहने उपाय र उद्धार टोलीसँग कसरी समन्वय गर्ने भन्ने विषयमा सहभागीहरूलाई जानकारीसमेत दिइएको थियो ।

नवविवाहिता महिलाको शंकास्पद मृत्यु

टुडे समाचारदाता

रौतहट । रौतहटको कटहरिया नगरपालिका-३ बरेडवामा एक नवविवाहित महिलाको शंकास्पद मृत्यु भएको छ । सो घटनाले स्थानीय त्रसित भएका छन् । घटनालाई हत्या वा आत्महत्या भन्ने विषयमा प्रहरीले विस्तृत अनुसन्धान जारी राखेको छ ।

प्रहरीका अनुसार कटहरिया-३ बरेडवा निवासी निरज कुमार साह सोनारकी करिब २० वर्षीया श्रीमती निशा कुमारी साह सोनार शनिबार आफ्नै घरको सुत्ने कोठामा साडीको पासो लगाई बाँसको कोरोमा झुन्डिएको अवस्थामा फेला परेकी थिइन ।

घटनाबारे जानकारी प्राप्त हुनासाथ इलाका प्रहरी कार्यालय कटहरियाबाट प्रहरी सहायक निरीक्षक लालबाबु सहनीको नेतृत्वमा प्रहरी टोली घटनास्थल पुगेको थियो । त्यसपछि इलाका प्रहरी कार्यालय गरुडाबाट प्रहरी निरीक्षक प्रमोद खड्काको नेतृत्वमा पुगेको टोलीले घटनास्थलको मुचुल्का उठाई आवश्यक प्रमाण सङ्कलन गरेको प्रहरीले जनाएको छ।

कानुनी प्रक्रिया पूरा गरेपछि शवलाई पोस्टमार्टमका लागि प्रादेशिक अस्पताल गौर पठाइएको छ । पोस्टमार्टम प्रतिवेदन आएपछि मात्रै मृत्युको वास्तविक कारण खुल्ने प्रहरीको भनाइ छ ।

उता, मृतकका बुबा रबिन्द्र साह सोनारले आफ्नी छोरीको हत्या गरिएको आरोप लगाएका छन् । उनका अनुसार छोरीलाई झुन्ड्याएर आत्महत्या जस्तो देखाउने प्रयास गरिएको हो । घटनापछि मृतकका श्रीमान् निरज कुमार साह सोनार सम्पर्कविहीन रहेको भन्दै उनले यसले थप शंका उत्पन्न गरेको माइत पक्षको आरोप छ ।

मृतकका बुबाले गत फागुन महिनामा छोरीको विवाह भएको र विवाहपछि निरन्तर दाइजोका नाममा एसी तथा नगद रकम माग्ने, मानसिक दबाब दिने र पटकपटक कुटपिट गर्ने गरेको आरोप पनि लगाएका छन् । दाइजोको माग पूरा नभएपछि छोरीमाथि अमानवीय व्यवहार हुँदै आएको उनको दाबी छ ।

घटनापछि मृतकका आफन्त तथा स्थानीयवासीले निष्पक्ष र गहिरो अनुसन्धान गरी दोषीलाई कानुनको दायरामा ल्याउन माग गरेका छन् । जिल्ला प्रहरी कार्यालय रौतहटका प्रवक्ता डीएसपी वसन्त गौतमले घटनाको अनुसन्धान जारी रहेको बताएका छन्।

उनका अनुसार हाल प्राप्त प्रारम्भिक सूचनाका आधारमा कसैलाई दोषी ठहर गर्न नमिल्ने अवस्था रहेको र पोस्टमार्टम प्रतिवेदन, फरेन्सिक प्रमाण तथा अन्य तथ्यका आधारमा घटनाको वास्तविकता सार्वजनिक गरिनेछ । प्रहरीले घटनासँग सम्बन्धित सबै पक्षसँग सोधपुछ, प्रमाण संकलन र अनुसन्धानलाई तीव्र बनाएको जनाएको छ ।

ट्रान्सफर्मर चोरीले सयौं उपभोक्ता मारमा

टुडे समाचारदाता

जनकपुरधाम । धनुषामा एक खानेपानी आयोजनाको विद्युतिय ट्रान्सफर्मर चोरी भएपछि सयौं उपभोक्ता मारमा परेका छन् ।

जिल्लाको मिथिला नगरपालिका-२ नकटाझिजस्थित खानेपानी योजनाको विद्युतीय ट्रान्सफर्मर चोरी भएपछि सात सयभन्दा बढी धारामा खानेपानी आपूर्ति बन्द हुँदा

मार्कामा परेका हुन् । शुक्रबार राति आयोजनामा जडान गरिएको ५० केभिए क्षमताको ट्रान्सफर्मर चोरी भएपछि खानेपानी सेवा अवरुद्ध भएको हो।

खानेपानी योजनाको बोरिङबाट पानी तान्न प्रयोग गरिएको ट्रान्सफर्मर पोलबाट झारेर त्यसभित्र रहेका तामाका तार र तेल चोरी गरिएको छ। ट्रान्सफर्मरको बाहिरी भाग भने घटनास्थलमै छाडिएको अवस्थामा फेला परेको खानेपानी उपभोक्ता समितिले जनाएको छ।

ट्रान्सफर्मर चोरी भएपछि आयोजनाबाट वितरण हुँदै आएको सात सयभन्दा बढी धारामा खानेपानी सेवा पूर्ण रूपमा अवरुद्ध भएको खानेपानी उपभोक्ता समितिका अध्यक्ष सूर्यनारायण महतोले बताएका छन् । उनका अनुसार पानी आपूर्ति बन्द भएपछि स्थानीयवासी इनार तथा टाढाबाट पानी ल्याएर दैनिक आवश्यकता पूरा गरिरहेका छन ।

अध्यक्ष महतोले यस आयोजनाको ट्रान्सफर्मर लगातार तेस्रो पटक चोरी भएको जानकारी दिँदै बारम्बार हुने यस्ता घटनाले उपभोक्तालाई सास्ती भएको बताए । उनले तत्काल नयाँ ट्रान्सफर्मर खरिद गरी जडान गर्ने आर्थिक अवस्था समितिसँग नरहेको जानकारी दिए ।

उनका अनुसार समितिसँग जगेडामा रहेको पुरानो ट्रान्सफर्मर भए पनि नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले त्यसलाई जडान गर्न खरिद बिल मागिरहेको छ । उनले भने, "विद्युत् प्राधिकरणले पुरानो ट्रान्सफर्मरको खरिद बिल मागेको छ । तर त्यो ट्रान्सफर्मर खानेपानी योजना निर्माणका क्रममा तत्कालीन खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालयले खरिद गरी जडान गरेको थियो । समितिसँग त्यसको खरिद बिल नरहेकाले समस्या उत्पन्न भएको हो ।"

उनले सोमबार सम्बन्धित कार्यालय खुलेपछि आवश्यक कागजात खोजी गरी उपलब्ध गराउने प्रयास गरिने जानकारी दिएका छन । आवश्यक कागजात फेला परेपछि जगेडामा रहेको ट्रान्सफर्मर जडान गरी यथाशीघ्र खानेपानी सेवा पुनः सञ्चालन गर्ने तयारी रहेको उनको भनाइ छ ।

जनकपुर टुडे मिडिया ग्रुप प्रा.लि.द्वारा प्रकाशित **प्रधान सम्पादक** : बृजकुमार यादव, **ठेगाना** : जनकपुरधाम, **फोन नं.** ०४१-५९११०१, E-mail : jtodaynews@gmail.com, jtodayad@gmail.com, Website : www.ejanakpurtoday.com, **जि.प्र.का.ध.द.नं.** ९१/०५७/५८